

accent

Mindre alkohol
på julbordet

**DELADE MENINGAR
OM ALKOHOLFRITT**

*Nykter
gemenskap
– hjärtat
i IOGT-NTO*

**AMBASSADÖR
FÖR EN VIT JUL**

ALKOHOL
BAKOM
1000
CANCERDÖDA

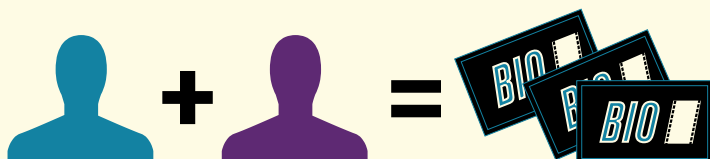
KAMPEN MOT KHAT

Möt kvinnorna som visar vägen

Årets sista värvarkampanj

För medlemmar

Under december kommer vi att ha en värvarkampanj där alla som värvar medlemmar får del av fina premier.

Värva 2 medlemmar och få 3 biobiljetter

Gyllene tillfälle för dig att värva två kompisar till organisationen så att ni tillsammans kan gå på bio och fira deras ställningstaganden.*

Värva 20 medlemmar och få en iPad

Du som ligger i ordentligt och lyckas värva minst 20 personer kan få en IOGT-NTO-brandad iPad som du även kan ha användning av när du jobbar med den digitala delen av engagemangskonceptet.* Medlemmarna ska ha betalat sin medlemsavgift senast 31 januari och vi skickar ut både biobiljetter och iPads under februari.

**Anställda på förbundskansliet och deras familjer kan ej delta i utdelningen av biobiljetter eller iPads*

För distrikt och föreningar

Under december kan alla distrikt som gör minst en värvaraktivitet få ett stöd på upp till 10 000 kr. Målet med aktiviteten ska vara att värva nya medlemmar. Förbundet går in med en ekonomisk ersättning på upp till 10 000 kr och ger förslag på mässor eller marknader som kan vara bra som värvningsplatser.

Utvecklingskonsulenter kommer att vara aktivt behjälpliga med dessa aktiviteter. Det finns möjligheter för distrikten att låna profilmaterial för att göra aktiviteten så bra som möjligt.

FOTO: FREDRIK ÅGERHEIM

14

Vägval. För SVT:s Afrikakorrespondent Johan Ripås har det bara inneburit vinster att sluta dricka alkohol.

FOTO: MARC FEMENIA

18

Nykter gemenskap. "Detta är ens andra liv" säger Kerstin Adolfs-son, IOGT-NTO i Torshälla.

FOTO: ISTOCK

29

Julefrid. Julbord utan alkohol har blivit allt vanligare. Accent har talat med tio arbetsgivare.

FOTO: KAUSA GÖRANSSON

32

Vit jul. Möt Josefin Dahlberg, en av årets Vit jul-ambassadörer.

FOTO: KRISTINA SAHLÉN

34

Khatkampen. Kvinnorna som kämpar mot khat.

"Vår röst måste höras" | 4

OPINION Det tycker Bengt Isaksson i Vetlanda.

Scouter fortsatt nyktra | 7

Två motioner om att lätta på alkoholförbudet väckte debatt på scouternas stämma.

Alkohol bakom 1 000 cancerdöda | 26

Alkohol orsakar fler cancerdöda än vad som tidigare varit känt enligt ny studie.

Delade meningar om alkoholfritt | 44

Bidrar alkoholfritt öl och vin till att befästa eller utmana alkohollnormen?

Här delas kunskap och erfarenheter | 50

På årets verksamhetsforum träffades gamla och nya medlemmar för att lära av varandra.

Teater synliggör våldet | 52

I pjäsen Hidden Shadows synliggörs våldet mot kvinnor.

IOGT-NTO gav livet stadga | 60

MEDLEMEN Bengt Svanberg vill se mer nykter gemenskap.

"Du behöver inte vänta till nästa liv" | 62

ORDFÖRANDEN Johnny Mostacero uppmanar alla att fira en vit jul.

Sluta vaffa! | 4

CHEFREDAKTÖREN Det är dags att sluta "vaffa", och i stället tala klarspråk om hur alkohollnormen drabbar omgivningen.

OMSLAGSFOTO
Kristina Sahlén

FOTO: NATHALIE C. ANDERSSON

Chefredaktören.

Ulrica Ambjörn

Dags att sluta vaffa!

Vissa jobb är mindre lockande än andra. För att nämna ett aktuellt fall:

Att vara livvakt på Säpo och ha som uppdrag att "barnvaka" en politiker som dricker sig stupfull och sedan hänger i krogköer på Stureplan en vanlig vardagsnatt, och slår folk på käft. Roligare jobb kan man ha.

Det är lätt att raljera över, men i botten ligger en allvarligt menad fråga: Är det rimligt att skattebetalarnas pengar ska gå till att skydda, respektive omhänderta, människor som för nöjes skull väljer att berusa sig omåttligt, för att sedan gå över gränsen för allt som borde vara vuxet beteende? Är det rimligt att vi ska betala för tillsyn av berusade vuxna (oftast) män som slåss, svinar ner offentliga platser, skrämmar barn, kastar bengaler och så vidare?

Svaret är självklart nej. Det är dags att bryta den alkoholnorm som gör detta beteende möjligt. Det är dags att sluta "vaffa", (VAF ska i detta fall utläsas Vård Av Fulla).

I år sätter jag Miljonlotteriets julkalendret på paketen. Mottagaren får en skraplott, Vit jul-kampanjen får överskottet, vilket ger fler barn chansen till en God Jul. Hoppas du får det också!

Opinion.

SKRIV TILL OSS på accent@iogt.se eller Box 12825, 112 97 Stockholm

Vår röst måste höras – och vi måste synas

■ Det har sagts om nobelpristagaren Svetlana Aleksijevitj att hon vill vara "en röst för dem som ingen annan lyssnar på". Så kanske det kan kännas ibland för oss som jobbar med IOGT-NTO. Behöver vi någon annan som är vår röst? Den rösten finns sannolikt inte.

Vi måste själva vara den röst som andra lyssnar på. Detta gäller speciellt i det samhälle där vi har vår verksamhet. Det gäller för oss att ha mod och kunskap. En viktig del är att vi har ett lokalt arbete som syns och hörs. Om vi har det väcker det uppmärksamhet, fler blir nyfikna och vår

livsstil kan uppfattas som intressant.

Enligt uppgift avstår tio procent av Sveriges befolkning från alkohol. Det är en betydande minoritet, där vi kan hitta många flera som kan medverka till att vi blir en röst man lyssnar på.

Vi ska vara synliga och närvarande i de samhällen där vi finns. Det finns flera bra exempel på sådana platser, men det behövs flera.

Kom ihåg det finns alltid människor som lyssnar på oss.

BENGT ISAKSSON
VETLANDA

"Jag vill verkligen, från djupet av mitt hjärta be alla vuxna därute att tänka en extra gång innan ni tar fram nubben på julbordet."

EN RÖST FRÅN ACCENTPODDEN OM VIT JUL-KAMPAJEN. LYSSNA DU OCKSÅ!
DU HITTAR ALLA AVSNITT I DIN PODDCASTAPP.

Mest läst i november

Här är de tio artiklar som hade flest läsare på accentmagasin.se av dem som publicerades i november.

1. Gåvan – En nykter pappa
2. NBV startar nyktert samarbete med krog
3. IOGT-NTO blir vän med Expo
4. Ja till cannabis i sex delstater
5. Alkoholstopp inför operation sprider sig över Sverige
6. Scouterna behåller nykterheten
7. Hallå där! Angelica Ogland
8. Navigera rätt i cannabisdebatten
9. "Nu är vi starkare tillsammans"
10. Alkohol bakom många cancerfall

Redaktionen. Det är vi som gör Accent.

accent

Accent ges ut av IOGT-NTO.
Pressläggning detta nummer: 2 dec.
Nästa nummer kommer ut: 3 feb.

Ulrica Ambjörn

Chefredaktör och ansvarig utgivare
073-372 62 51, ulrica.ambjorn@iogt.se

Maria Zaitzowsky Rundgren

Featureredaktör, reporter
08-672 60 56,
maria.zaitzowsky@iogt.se

Nathalie C. Andersson

Tjänstledig

Eva Ekeröth

Nyhetsreporter
08-672 60 50, eva.ekeroth@iogt.se

Jens Wingren

Digitalredaktör
073-372 62 53, jens.wingren@iogt.se

ETC Kommunikation

Layout och produktion

Bildbehandling Ola Falk **Adress** Accent, Box 12825, 112 97 Stockholm **Telefon** 08-672 60 50 **Fax** 08-672 60 01
E-post accent@iogt.se **Webbplats** www.accentmagasin.se **IOGT-NTO:s förbundskansli** Tel: 08-672 60 00,
Besöksadress: Gammelgårdsvägen 38, Stora Essingen, Stockholm, www.iogt.se **Prenumeration (295 kr/år)**
och adressändring 08-672 60 38, prenumeration@iogt.se, fax: 08-672 60 01 **Annonsbokning** Ulrica Ambjörn,
tel: 08-672 60 51, accent@iogt.se **Tryck** V-TAB, Vimmerby. **Obeställt material** Tidningen svarar inte för insända,
obeställda texter och bilder samt förbehåller sig rätten att redigera insänt material. **Lagring** Allt material i tidningen
Accent lagras och kan publiceras elektroniskt. Icke anställda måste meddela eventuellt förbehåll mot sådan lagring
och publicering. I princip publiceras inget material med sådant förbehåll. **Taltidning** Accent finns
även som taltidning. **ISSN** 0345-0406. Medlem i Sveriges Tidskrifter.

SVERIGES
TIDSKRIFTER

Nytt kontonummer för gåvor, minnesblad och gåvobevis

Under hösten kommer IOGT-NTO:s kontonummer för gåvor att fasas ut. Nytt kontonummer är 90 05 19-0.

Din gåva går då till hela IOGT-NTO-rörelsens fantastiska verksamhet; som barn- och ungdomsverksamheten, det sociala arbetet, vårt internationella arbete, kampanjen Vit jul etc. Önskar du öronmärka din gåva så skriver du det i meddelandefältet.

Minnesblad och gåvobevis

Vill du hylla någon som fyller jämnt, gifter sig eller tar studenten, hedra en kär vän som gått bort, eller ta med dig något fint när du är bjuden på middag?

Vi har tagit fram gemensamma gåvobevis och minnesblad för hela IOGT-NTO-rörelsen. IOGT-NTO:s nuvarande gåvo- och minnesblad kommer att fasas ut under hösten. Önskar du öronmärka din gåva till ett specifikt ändamål eller förbund så går det givetvis bra, skriv i så fall det i meddelandefältet.

GÖR SÅ HÄR:

- Gå in på www.iogtntororelsen.se och klicka på stöd oss
- Under fliken minnesblad och gåvobevis kan du välja motiv och fylla i ett beställningsformulär.
- Sätt in det belopp du vill skänka på PG: 90 05 19-0

Har du frågor eller behöver hjälp, ring 08-672 60 00 eller mejla givarservice@iogt.se.

IOGT·NTO·RÖRELSEN

Dagöholms vd godkänd efter IVO:s omprövning

I RÖRELSE Inspektionen för vård och omsorg, IVO, avslog Dagöholms ansökan om tillstånd för nye vd:n Thomas Barrögård Fahlquist att få bedriva beroendevård. Dagöholms styrelse tog ärendet både till Förvaltningsrätten och Kammarrätten, men fick avslag i båda instanser.

Nu har IVO omprövat ärendet och givit Thomas Barrögård Fahlquist rätt och han har fått sitt tillstånd.

– Det känns jättebra och rättvist på alla vis. Vi i personalen är väldigt glada nu, säger han.

EVA EKEROTH

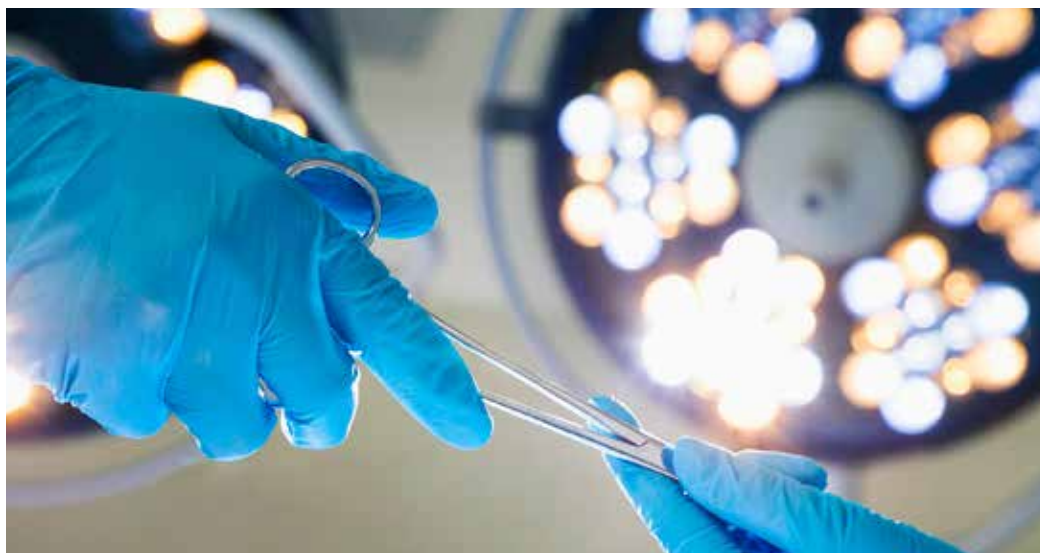

FOTO: ISTOCK

Alkoholstopp inför operation allt vanligare

Snart kan alla planerade operationer vara alkoholfria. Det tror en verksamhetschef på Karolinska som Accent talat med.

ALKOHOL Allt fler sjukhus genomför alkoholstopp inför operation för att minska riskerna för infektion och få en så god läkning som möjligt. Accent har frågat några av landets största sjukhus om var de står i frågan, och de flesta diskuterar den.

Akademiska sjukhuset i Uppsala är ett av de sjukhus som infört alkoholfria operationer. Det innebär att patienterna uppmanas att inte dricka alkohol månaden före en inplanerad operation. Även Region Jönköping är på väg att införa samma rutin på sina sjukhus.

– Jag tror att det kommer att införas på alla kliniker inom en snar framtid, säger Karl-Åke Jansson, verksamhetschef för ortopedklinken på Karolinska sjukhuset i Solna.

På hans klinik får patienterna sedan en tid information om att de

bör avhålla sig helt från alkohol tre till fyra veckor före operationen.

– Särskilt vid större ingrepp, som byte av höft- och knäleder, är det jätteviktigt att man gör allt man kan för att resultatet ska bli bra, säger han.

En rundringning till några sjukhus bekräftar att alkoholfria operationer är en trend.

– Det kan man nog säga att det är. Vi har tagit med det i riktlinjerna från Västra Götalandsregionen, säger Erika Sandberg, projektledare för hälsofrämjande sjukvård på Sahlgrenska sjukhuset, som varit med och tagit fram riktlinjerna.

Riktlinjerna är dock bara rekommendationer och på Sahlgrenska har man inte infört alkoholstopp än.

– Vi har inte någon rutin för det ännu, men vi håller på med ett stort arbete om levnadsvanor. Där

kommer alkoholvanor naturligt in. Det är en patientsäkerhetsfråga, säger hon, och konstaterar att det just nu är stor uppmärksamhet kring levnadsvanor.

Skånes universitetssjukhus har utbildat personalen och sedan en tid infört en rekommendation på fyra veckors alkoholstopp före alla planerade operationer.

– Det viktigaste är att patienten blir informerad om att det kan påverka resultatet, säger Elisabeth Nilsson, enhetschef på Kunskapscentrum för prevention och sjukdomsförebyggande metoder.

Hon tycker att det är fel att tala om förbud.

– Det är en rättighet att få informationen. Det är en patientsäkerhetsfråga, säger hon.

I Västerbottens läns landsting, dit Norrlands universitetssjukhus i Umeå hör, har man uppmärksammat att några andra landsting börjat med alkoholfria operationer, "men det har ännu inte tagits vidare här", svarar kommunikatör Anja Hansen Knutsson, per e-post.

EVA EKEROTH

Thomas Barrögård Fahlquist.

FOTO: MARIA ZAITZEWSKY RUNDGREN

Polisen vill begränsa färjefyllan

ALKOHOL Stockholmspolisen är kritisk till färjebolagens sätt att sköta alkoholförsäljning under kryssningar. Detta efter att ytterligare ett fall av våldtäkt ombord på en färja uppmärksamrats. Nu föreslår polisen att svensk alkohollagstiftning ska gälla ombord på svenska färjor, även utanför svenskt vatten.

JENS WINGREN

Scouterna fortsatt nyktra

Motionen om att lätta på alkoholförbudet fick inget gehör på Scouternas stämma.

I RÖRELSE Alkoholicyn diskuterades ivrigt på Scouternas stämma, eller demokratijamboree som det heter på scoutspråk, i Västerås. Två motioner innehöll förslag om att lätta på det alkoholförbud som Scouterna röstade igenom på förra stämman, 2014.

– Att vi lyckades stoppa motionerna var nog det bästa på hela helgen. Vid omröstningen var en klar majoritet mot, men de som var för motionerna argumenterade mycket och var uppe och talade för sin sak många gånger, säger Oscar Johansson från Värends scoutkår, som deltog i sin första stämma.

Före omröstningen var han inte alls säker på utgången.

– Innan vi kom dit trodde jag nog inte att motionerna skulle gå igenom. Jag tyckte att det var för dumt att man skulle tillåta alkohol i en ungdomsorganisation, men under diskussionerna så förstod jag att de hade en del stöd.

FOTO: NATHALIE C. ANDERSSON

NSF:s halsduk.

Jag var inte alls övertygad om att de skulle gå att stoppa, säger han.

Han och de övriga från Nykterhetsrörelsens scoutförbund, liksom många andra scouter, försökte påverka utgången genom att vara aktiva och diskutera på det Påverkanstorg som arrangerades på lördagen, innan själva stämman började. Och omröstningen gick alltså mot-

ståndarnas väg.

Oscar Johanssons första stämma gav mersmak.

– Jag tycker att det är extremt roligt med demokrati och möten. Det var också trevligt att få träffa folk från övriga scoutrörelsen. Jag åker gärna på demokratijamboree igen, säger han.

EVA EKEROTH

Medicin mot depression kan hjälpa beroende

ALKOHOL Två läkemedel, som i dag används för behandling av depression respektive för rökavvänjning, har visat sig användbara även mot alkoholberoende. Det visar en ny avhandling från Sahlgrenska akademien.

Och det behövs fler läkemedel. I dag finns fyra preparat: antabus, som orsakar illamående om man dricker alkohol, och tre andra preparat som alla minskar suget. De fungerar dock inte lika bra för alla och för vissa inte alls.

– Det behövs fler alternativ så att man kan hitta rätt kombination för varje patient. Något som

FOTO: DARRON BIRGENHEER/FUCKR

är en självklarhet när det gäller mediciner för hjärtpatienter, säger Andrea de Bejczy, som skrivit avhandlingen, till Accent.

Idén att testa preparaten mot alkoholberoende kom upp efter att patienter som fått läkemedlen rapporterat att de drack mindre efter att ha fått preparaten förskrivna. För alla fungerade det dock inte.

– Det visade sig att preparatet mot depression fungerar för dem som har den ärftliga formen av alkoholberoende, men inte för de andra, säger Andrea de Bejczy.

EVA EKEROTH

Bok om julmust har fått pris

ALKOHOL Julmustens historia har fått pris i kategorin dryckeslitteratur, ej alkoholhaltiga drycker, när Svenska måltidsakademien utsett årets måltidslitteratur. Författare till boken är IOGT-NTO:s förra ordförande Anna Carlstedt. Även Accents förra chefredaktör Pierre Andersson har bidragit med ett avsnitt i boken.

Juryns motivering: "Äntligen är den här! Julmustens historia av Anna Carlstedt, med ett mustigt förord av Edward Blom. En charmig bok om ett förbisett ämne."

EVA EKEROTH

FOTO: NATHALIE C. ANDERSSON

Miljonlotteriet tappar på växande spelmarknad

I RÖRELSE Den svenska spelmarknaden beräknas ha ökat med 5 procent fram till oktober 2016. Detta enligt Lotteriinspektionens kvartalsrapport. Men IOGT-NTO:s marknadsandel krymper. Aktörer utan svenskt tillstånd fortsätter att öka på den svenska marknaden. De kontrollerar nu nästan en fjärdedel av spelmarknaden.

Av den svenska spelmarknaden har IOGT-NTO:s Miljonlotteriet någon procent. Miljonlotteriet har hittills i år omsatt 220 miljoner kronor. Detta innebär en minskning med 3 procent från förra året.

JENS WINGREN

HALLÅ DÄR!

Angelica Ogland...

... ny redaktör för UNF:s tidning Motdrag.

Vad har du för anknytning till UNF, Ungdomens nykterhetsförbund?

– Jag har jobbat som verksamhetsutvecklare för UNF i Skarpnäck i södra Stockholm och som projektledare för klubb Sober. Så mitt hjärta är i nykterhetsrörelsen. UNF är verkligen ett aktivt val för en nykter livsstil, och det är fint att UNF är så tydligt normbrytande.

Vad har du för journalistisk erfarenhet?

– Jag pluggade till journalist på Tollare folkhögskola. Sedan är jag redaktör för bloggen ADHD-ministeriet, som jag var med och grundade. Och så har jag frilansat, bland annat för riksförbundet Attentions tidning.

Vad vill du åstadkomma som Motdrags redaktör?

– Jag vill lyfta fram och spegla allt engagemang som finns, och göra UNF ännu mer attraktivt. Jag vill fortsätta det fina arbete som tidigare jätteduktiga Motdragredaktörer gjort. Det är en otroligt snygg och bra tidning.

Något mer?

– Det ska också bli kul att fördjupa mig i solidaritets- och demokratifrågor, och i folkbildning. Jag brinner för folkbildning – det låter inte så hett, men det är hett!

Du är född och uppvuxen i Umeå.

– Ja, och det var där jag blev medlem i IOGT-NTO. Jag har verkligen sett baksidan av alkohol och droger, och det är ett skäl till mitt engagemang i de här frågorna.

MARIA ZAITZEWSKY RUNDGREN

Unga dränks i alkohol på sociala medier

En ny rapport visar att unga nås av 1 120 alkoholbudskap per månad. Samtliga positiva till alkohol.

ALKOHOL Gunilla Jarlbro, professor i media- och kommunikationsvetenskap vid Lunds universitet, har, för IQ:s räkning, studerat hur många alkoholbudskap som når en svensk femtonåring. Det rör sig om 1 120 stycken per månad, vilket blir 13 440 på ett år.

– Jag hade faktiskt förväntat mig mer ren reklam. Det mesta var alkoholbudskap i andra former, mycket sponsring. Det förvånade mig att det var så utbrett, säger hon.

Hon såg ofta budskap som hon

misstänkte att något företag låg bakom.

– I ett fall visste jag att det var så, men ofta är det svårt att veta. Alkoholproducenterna är inte själva särskilt aktiva på sociala medier, och varför skulle de vara det? I stället kan de sponsra en musikfestival och ha sina banners uppe överallt. Sedan delar besökarna bilder med gratisreklam. Det blir mycket reklam för den engångssumman, säger hon.

Jonas Colliander, som forskar på marknadsföring i sociala medier på Handelshögskolan i Stockholm,

säger att det är just budskap som kommer från familj, vänner och bekanta som vi tar till oss.

– Det finns undersökningar som visar att 80 procent av alla inköp är påverkade av någon vi litar på. Vi är misstänksamma mot reklam. Så snart vi anar att något är sponsrat byggs muren upp, säger han.

Juan-Pablo Roa, vd för IQ, är också överraskad över hur många alkoholreklambudskap som når unga när så få av budskapen ändå är riktig reklam.

– Men många inlägg är sannolikt initierade av producenter. Det finns en stor gråzon, säger han.

EVA EKEROTH

Över hälften av Sveriges kommuner underkänns i UNF:s årliga ranking

IRÖRELSE Bäst på frågor om ungas inflytande, nyktra mötesplatser, samarbete med föreningsliv och förebyggande arbete vid högtider är Ludvika med 4,7 poäng på en fem-gradig skala.

Det visar resultatet av en enkät som Ungdomens nykterhetsförbund, UNF, har skickat ut till alla

kommuner.

– Det positiva är att fler kommuner fått godkänt i år jämfört med förra året, men att andelen som fått väl godkänt minskar är mindre bra. Det tyder på att kvalitén sjunker, säger Max Johansson, vice ordförande för UNF.

EVA EKEROTH

■ Bäst

- 4,7 – Ludvika
- 4,6 – Umeå
- 4,4 – Örebro
- 4,4 – Landskrona
- 4,3 – Västerås
- 4,3 – Borås

■ Sämst

- 0,9 – Ragunda
- 1,1 – Torsås
- 1,2 – Aneby
- 1,3 – Smedjebacken
- 1,3 – Lessebo
- 1,3 – Munkfors

Legalisering av marijuana storvinst för industrin

Aktierna stiger i cannabisindustrin. Erfarenheten från Colorado ger hopp om klirr i kassan.

NARKOTIKA Sju delstater i USA har röstat ja till någon form av legalisering av cannabis. Redan innan omröstningen började aktierna stiga i cannabisindustrin. Det skriver Business insider. Erfarenheten från Colorado, där cannabis för rekreationellt bruk varit lagligt en tid, visar att det finns pengar att tjäna.

Särskilt viktig för industrin är Kalifornien som är den sjätte största ekonomin i världen, större än till exempel Frankrike. Legaliseringen där kan bli rena guldgruv för den som vill tjäna pengar

FOTO: MATTHEW VANITAS/WIKIMEDIA

på att sälja narkotika. Det visar rapporter från Colorado.

– Vi har bara bytt en längre mot en annan, säger Candi CdeBaca, som röstade ja i omröstningen för fyra år sedan, i en intervju i The Guardian.

Hon hoppades att de som såg drogförsäljning som enda

inkomstmöjlighet, skulle få en laglig inkomst.

– Nu är det den typiska kapitalisten som tagit över vårt område och tjänar pengar, säger hon.

Den enda fördelen hon ser är att arresteringarna för narkotikabrott minskat med hela 80 procent.

Många är nöjda med legaliseringen, men andra protesterar. I Pueblo county vill några invånare ha en omröstning om lokalt försäljningsförbud.

– Vi har 20 licensierade återförsäljare av marijuana. Det är fler än alla McDonalds, Starbucks och Walmarts tillsammans, säger Paula McPheeters, en av initiativtagarna, till Business insider.

EVA EKEROTH

Ja till cannabis i sju delstater

NARKOTIKA I samband med det amerikanska presidentvalet röstade nio amerikanska delstater om legalisering av cannabis. I fyra delstater blev resultatet ja till rekreationellt bruk, och i tre delstater till medicinskt bruk.

Kalifornien, Massachusetts, Nevada och Maine röstade för att legalisera rekreationellt bruk medan Arizona röstade mot. Det rapporterar CBS.

I Florida, North Dakota och Arkansas röstades legalisering av medicinskt bruk av cannabis igenom. Delstaten Montana röstade ner förslaget.

JENS WINGREN

FOTO: NEIL PALMER (CIAT)/WIKIMEDIA

Hopp om mindre koka med nytt fredsavtal

NARKOTIKA Ett nytt fredsavtal mellan regeringen och Farc-gerillan i Colombia har undertecknats. En av förhoppningarna är att en varaktig fred ska få slut på den omfattande kokaodlingen i landet. Det tidigare avtalet, som arbetats fram under flera år, röstades med en knapp marginal ned vid en folkomröstning i Colombia i oktober i år.

I och med fredsavtalet öppnas möjligheter att ta tag i odlingen, och till exempel erbjuda ekonomiskt bistånd till bönder så att de kan övergå till andra grödor.

Colombias president Juan Manuel Santos tilldelades – trots att nejsidan vann i folkomröstningen – Nobels fredspris.

ULRICA AMBJÖRN

ILLUSTRATION: BENJAMIN NOSSBAUM

BILDEN

Sex av tio män uppger att deras eget drickande påverkar andra på ett **negativt** sätt.

Källa: IQ

Drabbande drickande. Varannan person ångrar hur de betett sig när de varit fulla. Det visar en färsk undersökning som Sifo utfört på uppdrag av IQ.

KOMMENTAREN

Man måste inte vara överens

Vid ett seminarium nyligen efterlyste en av talarna, tidigare rikspolischefen Björn Eriksson, en statlig utredning om smugglingens omfattning och samarbete kring problemet. Men en olaglig företeelse är svårt att fullständigt få grepp om. Bryggerinäringen, som utsätts för ojuste konkurrens av smuggelölen, har ett intresse av att blåsa upp siffrorna och använda dem som argument för en skattesänkning. Men man måste inte vara överens om ett problems storlek för att kunna enas om att något måste göras.

Tillsammans är vi starka heter det, men om myndigheter och ideella organisationer samarbetar med alkoholindustrin

gagnar det inte folkhälsan. Försök har gjorts, även i Sverige. Problemet är att de försvagar i stället för att förstärka arbetet.

I en debattartikel förra året varnade skotska forskare för sådant samarbete: "Eftersom hälsoriskerna med alkohol är lika stora som med tobak bör alkoholindustrin, lika

lite som tobaksindustrin, tillåtas påverka politiken." Upprinnelsen till artikeln var att alkoholjätten SAB Miller inbjudits att delta i FN:s möte om icke-smittsamma sjukdomar. Något som skulle anses otänkbart att göra med tobaksindustrin.

Därmed inte sagt att man inte kan jobba för samma sak. Smuggling är ett stort problem som undergräver förtroendet för monopollet. Vill bryggarna göra en insats mot det så är det utmärkt och hindrar inte myndigheter eller ideella organisationer att göra detsamma – fast på sitt sätt.

EVA EKEROTH

Joakim Stenman från polisen och Ulf Ängemo på tullen har arbetat tillsammans med att få fast de ansvariga för smuggeltrafiken.

FOTO: EVA EKEROTH

Rättegång mot spritbussar inledd

Hela 18 personer står inför rätta i den stora smugglingshärvan i Östergötland.

ALKOHOL Rättegången mot de så kallade spritbussarna som Accent skrivit om tidigare har inletts. Ett bussbolag i Östergötland har organiserat inköpsresor till Tyskland och engagerat personer som, mot betalning, åkt med som passagerare och fungerat som bulvaner genom att säga sig ansvara för en del av alkoholen vid en eventuell kontroll. Alkoholen har sedan sålts vidare i Sverige.

Så många som 18 personer är åtalade. De misstänks för grov smuggling, olovlig försäljning av alkohol, olovligt innehav av alkoholdrycker, smuggling, olovlig befattning med smuggelgods, grovt rattfylleri och narkotikainnehav. Tack vare en journalist från TV4, som rest med en av bussarna med dold kamera, har tullen och polisen fått bevis mot personerna bakom resorna.

– På en enda långtradare kan staten förlora tre miljoner i uteblivna skatter, men ändå är inte det största problemet att staten förlorar pengar, utan att pengarna i stället hamnar i kriminellas fickor, säger Pia Bergman, nationell samordnare på Skatteverket.

Hon anser att smugglingen måste stoppas vid gränsen genom mer samverkan.

– Det är så mycket dyrare att stoppa dem den juridiska vägen; samla bevis och genomföra en stor rättegång som denna, säger hon.

Även allmänhetens attityder bidrar.

– Attityder till smuggling och svart arbetskraft är samma sak. Vi måste bli medvetna om att vi handlar i den ena eller den andra ekonomin. 200 sjukhussängar eller 150 kalashnikovs – det är vad vi har att välja mellan, säger hon.

Även Joakim Stenman, polis från Linköping som varit starkt engagerad i arbetet med att få fast spritbussarna, är övertygad om att samverkan är vägen till framgång.

– "Passagerarna" på de här bussarna får ju betalt, samtidigt som många är sjukskrivna eller arbetslösa. Om vi får lämna uppgifter vidare till Försäkringskassan eller a-kassan riskerar de att bli av med sina bidrag. Då kanske de inte är så intresserade av att åka med, säger han.

Han tror att det kommer bli lättare att komma åt problemet i framtiden.

– Det finns ett regeringsuppdrag kring punktskatter och hur man ska komma åt fusket. Det här är ju inget som vanliga Svenssons håller på med. Vi samverkar redan mellan myndigheter, både nationellt och internationellt, och vi jobbar på att bli ännu bättre, säger Joakim Stenman.

EVA EKEROTH

"Inte alkohol som ska ge äldre människor guldkant"

Äldre dricker allt mer alkohol. De risker som det medför känner få till. Organisationen Hela människan satsar på att sprida kunskapen.

I RÖRELSE Medan yngre och medelålders dricker allt mindre alkohol går utvecklingen åt motsatt håll för äldre. Därför har Hela människan valt att satsa på att sprida kunskap och påverka attityder om äldre och alkohol.

– Det kanske inte är alkohol som ska ge guldkant på tillvaron, säger Annika Andréasson, projektledare för äldre och alkohol på Hela människan.

Hon har sett hur alkohol ökar risken för fallolyckor och de problem som kan uppstå när man kombinerar alkohol med läkemedel.

– Sedan har jag märkt att alkohol ofta används som tröst när de äldre känner sig ensamma eller deprimerade. Jag tycker att vi borde kunna möta de problemen med med-

mänsklighet i stället, säger hon.

Hela människan söker nu ambassadörer som ska sprida kunskap om äldre och alkohol.

– Tillsammans med mottagningen Riddargatan 1 håller vi på att utveckla ett material och ska utbilda ambassadörer som ska åka runt till pensionärsföreningar och andra för att sprida informationen, säger Frank Åkerman, generalsekreterare på Hela människan.

EVA EKEROTH

Mindre hasch efter rivning

NARKOTIKA Efter en skottlossning där två poliser skadades beslutade Christianiaborna att haschbodarna i Christiania skulle rivas.

– Nu är det upp till polisen att tillsammans med de boende se till att bodarna inte byggs upp igen, säger polisdirektör Thorkild Fogde till Politiken.

Handeln finns fortfarande kvar, men i mycket mindre utsträckning. Thorkild Fogde säger att försäljningen av hasch i Christiania nått en historiskt låg nivå.

– Försäljningen är ungefär en fjärdedel av vad den var innan bodarna revs.

Polisen har inte kunnat se om haschförsäljningen flyttats till annan plats.

JENS WINGREN

FOTO: LAUREN FLICKR-CC BY 2.0

FOTO: ANNA LEDIN WIRÉN

Ny podd om alkoholnormen

I RÖRELSE | podden Askalas ska Vit jul-ambassadörerna Manne Forssberg och Kitty Jutbring syna "Sveriges kanske starkaste och minst ifrågasatta norm".

Totalt kommer tio avsnitt att sändas. Avsnitten tar upp olika teman som raggning, fest, jobbet och kompisrelationer, samt varför alkohol är så starkt kopplad till traditioner och högtider.

I varje avsnitt dyker en gäst upp. I första avsnittet, som har temat raggning, gästas podden av Emilie Roslund från Singelrådet och Sven Andreasson, alkoholforskare.

Lyssna på direkt på www.askalas.nu eller www.iogt.se/itunesaskalas

JENS WINGREN

Nättdroger tar allt fler liv i Sverige

NARKOTIKA Nättdroger har tagit allt fler liv de senaste tre åren enligt preliminära siffror från Rättsmedicinalverket. Det tros främst vara potenta varianter av fentanyl som ligger bakom ökningen.

Rättsmedicinalverket har hittat 388 dödsfall sedan 2007 där den avlidna hade en eller flera nättdroger i kroppen. 135 av dessa tros ha dött av direkt

förgiftning. Anmärkningsvärt är dock att en tredjedel av förgiftningsfallen inträffade under förra året.

– Vi kan se ett stort kluster av dödsfall 2015 som vi tror kan kopplas till en variant som heter acetylfentanyl. Den varianten narkotikaklassades i januari, men den har ju snabbt ersatts av nya. Det är potenta och svår-doserade ämnen det handlar om, säger

Gisela Pettersson specialistläkare i rättsmedicin vid Rättsmedicinalverket.

Nättdroger är droger som säljs via internet och är svåra att komma åt eftersom de förändras snabbare än lagstiftningen hinner förbjuda dem. Ofta handlar det som syntetiska cannabinoider, så kallad Spice eller olika varianter av fentanyl.

JENS WINGREN

FOTO: ULRICA AMBJÖRN

Allt fler brygger öl hemma

ALKOHOL Medan allt färre tillverkar sprit i hemmet ökar de som brygger eget öl. Öl är numera den alkoholdryck som tillverkas mest hemma. Det framgår av årets monitormätningar som genomförs av CAN, Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning.

– Det är nog en del av en trend, man bakar eget surdegbröd och gör eget öl. Många restauranger gör eget öl och då kanske man vill prova hemma.

Det rör sig i allmänhet om små mängder. Det verkar inte vara för försäljning utan för egen konsumtion, säger Björn

Trolldal, forskare på CAN och redaktör för den rapport som presenterar undersökningen.

Den totala alkoholkonsumtionen sjönk med en procent mellan 2014 och 2015, från 9,28 till 9,17 liter ren alkohol per invånare över 15 år.

– Det är i stort sett den registrerade konsumtionen som står för minskningen. Svenskarna tar med sig mindre alkohol vid resor från utlandet, säger Björn Trolldal.

Förklaringen tror han är ekonomisk.

– Jag tror att det beror på den försvagade svenska kronan. Alkoholen har blivit dyrare utomlands, säger han.

EVA EKEROTH

9,17

liter alkohol drack svenskarna över 15 år i genomsnitt 2015.

KÄLLA: CAN

FOTO: LAURE AVOCADO/WIKIMEDIA

Forskare kritiska mot danskt cannabisförsök

Danska forskare ifrågasätter beslutet att tillåta medicinsk användning av cannabis. Beslutet är politiskt och inte vetenskapligt, menar de.

NARKOTIKA Det finns inte tillräckligt med forskningsmässiga belägg för att säga att patienterna kan bli hjälpta av cannabis. Det skriver videnskap.dk med anledning av det danska beslutet att på försök tillåta cannabis för medicinskt bruk från 2018.

Till skillnad från medicinsk cannabis, som är läkemedel framtagna av enskilda ämnen i cannabisplantan, så är cannabis för medicinskt bruk utvecklad ur hela plantan och innehåller alla de ämnen som cannabisplantan innehåller.

I stället för att på vanligt sätt pröva ut ett läkemedel med kliniska försök, först på djur och sedan på människor, för att klarlägga verkningar och biverkningar, har politikerna beslutat att läkemedlet ska ut och effekterna får visa sig i efterhand.

Synsättet bekymrar danska forskare.

– Det är mycket farligt när

politiker går in och kör över forskningen och läkarna på det här sättet. Det finns inget forskningsmässigt belägg för att cannabis är verkningsfullt. Patienter blir gisslan och försökskaniner, säger Helge Kasch, lektor i klinisk medicin på Århus universitet och forskningsöverläkare på Västdanskt center för ryggmärgsskadade, till videnskap.dk.

Han är inte emot att man forskar på cannabis.

– Jag menar helt klart att det ska forskas på det. Det är en god idé att göra kliniska försök och följa patienterna över en längre tid. Politikerna borde hellre ha samarbetat med forskningsinstitutioner för att få fram mer kunskap, säger han.

De diagnoser som cannabis ska kunna skrivas ut för är smärtsamma krampstillstånd till följd av skleros, illamående efter cellgiftsbehandling, ryggmärgsskador och kronisk smärta.

Enligt videnskap.dk är Roger Pertwee, professor på medicinska institutet i Aberdeen, en av världens främsta forskare på cannabis som medicin. Trots att han forskat på ämnet i nästan 50 år kan han inte svara på om det fungerar.

– Vi har massor med uppmuntrande data från djurförsök, och vi har positiva berättelser från patienter som självmedicinerar med cannabis. Vad vi saknar är kliniska försök på människor. Läkemedelsindustrin borde uppmuntras att utveckla och testa läkemedel med cannabis, säger han till Videnskap.dk.

Han poängterar att han som läkare vill att patienterna ska känna sig trygga när de tar ett läkemedel och att det ska finnas klara bevis för att läkemedlet faktiskt fungerar.

De danska politikerna har avsatt fem miljoner danska kronor till utvärdering av lagändringen. Inga medel är avsatta för forskning på effekterna.

EVA EKEROTH

IOGT-NTO blir vän med Expo

IOGT-NTO inleder ett samarbete med stiftelsen Expo. Parallellt planerar man att starta ett internt antirasistiskt nätverk för alla som vill engagera sig.

RÖRELSE – Vi i förbundsstyrelsen är väldigt glada och stolta över detta, säger Erik Winnfors Wannberg, ledamot i förbundsstyrelsen.

Enligt IOGT-NTO:s mål- och verksamhetsinriktning är ett av fyra prioriterade mål att jobba mot rasism och för en demokratisk samhällsutveckling.

– IOGT-NTO står på en grund av demokrati och solidaritet, vi har alltid jobbat med den här typen av frågor. Vårt arbete kring demokrati och folkbildning har varit ett av våra främsta bidrag till samhället, säger Erik Winnfors Wannberg.

Expo är från början en tidning som arbetar mot rasistiska organisationer och idéer. Idag gör Expo förutom tidningen även en webbsida och sprider på andra sätt information om rasism och demokrati. IOGT-NTO har nu beslutat att bli så kallad guldvän med Expo.

Utöver IOGT-NTO har Expo bara tre andra guldvänner: fackförbundet LO, förlaget Natur & Kultur och Inte rasist men. Guldvännerna donerar minst 100 000 kronor per år till Expos verksamhet.

– Det är roligt att vi går in på den här högsta bidragsnivån, säger Erik Winnfors Wannberg.

Expos vd Daniel Poohl välkomnar IOGT-NTO:s stöd.

– Det är självklart välkommet med ekonomiskt stöd eftersom vi är en partipolitiskt obunden organisation. Men samtidigt så tolkar vi detta som början på ett djupare samarbete. Vi vill ju gärna

samarbeta med organisationer som verkar för demokrati, så som IOGT-NTO gör, säger han.

Erik Winnfors Wannberg hoppas också på ett samarbete som kan gå djupare, men hur det samarbetet kan se ut är ännu inte klart.

– En sak som vi kommer göra parallellt med detta är att starta ett internt nätverk för medlemmar som vill börja jobba antira-

sistiskt. Det ska vara tillgängligt för alla intresserade medlemmar oavsett var i landet man befinner sig och hur ens engagemang ser ut, säger han.

Exakt hur detta arbete kommer se ut är ännu oklart men Erik Winnfors Wannberg räknar med att man ska vara igång i början av 2017.

Finns det en risk att det här samarbetet uppfattas som ett politiskt ställningstagande?

– Det är politiskt i den mån att vi står upp för demokrati och solidaritet, vilket finns med i vart och varannat styrdokument. Det följer en gammal tradition i organisationen, och har man inte uppfattat det som medlem så har man inte förstått vad IOGT-NTO är, säger Erik Winnfors Wannberg.

JENS WINGREN

Nyårsfest i Vetlanda!

Välkommen till nyårsfest på nyårsafton den 31:e december 2016 klockan 19:30 i IOGT-NTO-lokalen, Kullgatan 8, Vetlanda.

Program:

Supé, Towe och Charlotta Widerberg gör ett sångprogram med många oförglömliga melodier. Det blir bland annat jazz och schlager. Dans till Anders Nilssons orkester samt stämningssprogram vid tolvslaget.

Kostnad 300 kronor/person. Anmälan senast 27 december till tel 0383-761 364, 070-025 80 02 eller 0383-141 44.

Välkomna hälsar IOGT-NTO och NBV

Lf Visol söker dig som vill utveckla Café Fontaine i Växjö

Har du

- * goda ledaregenskaper
- * gott ekonomiskt kunnande
- * engagemang och vilja att tillsammans med oss driva caféet
- * medlemskap i IOGT-NTO-rörelsen

Vi vill ha din ansökan senast 1 februari
Frågor besvaras av Cia Grill 0470-706456,
070-439 39 62 eller Lars-Ove Kårehed
070-4714099, lars-ove.karehed@iogt.se

Korren som skippat alkohol

”Bara vinster för mig”

För många tv-tittare är hans ansikte välkänt. Journalisten Johan Ripås rapporterar för SVT från den afrikanska kontinenten. Nu är han aktuell med en roman om uppväxten med en alkoholiserad styvpappa.

TEXT MARIA ZAITZEWSKY RUNDGREN FOTO TORKEL EDENBORG

Till vardags bor Johan Ripås i Johannesburg i Sydafrika med fru och tre barn. Inom hans bevakningsområde ligger samtliga 44 länder söder om Sahara. Ett uppdrag som kräver fokus, struktur, mod, nyfikenhet, äventyrslust – och massor av tålamod.

– Det blir naturligtvis mycket resande, även om jag också gör reportage strax utanför min egen dörr. Men jag försöker hålla resorna så korta som möjligt, för att snabbare komma hem till familjen. Jag jobbar helst ensam och umgås inte så mycket med kollegor när jag är ute, säger han.

Johan Ripås beskriver en spännande men svårmanövrerad journalisttillvaro, ständigt kantad av oförutsedda händelser. Samt en hel del väntetid på inresedokument och andra teknikaliteter som måste

Fakta. Johan Ripås

Ålder: 42 år.

Familj: Hustrun Rebeccah samt tre barn i åldrarna 8, 6 och 1,5 år.

Bor: Johannesburg, Sydafrika.

Gör: SVT:s Afrika-korrespondent.

avklaras. Det var bland annat i de pauserna, i hålrummen av dötid och väntan, som han skrev på sin debutroman *Forever Young* (Piratförlaget).

Men det var i inte i Afrika skrivprocessen började, utan i Sverige. Närmare bestämt 2008, ett år som blev omvälvande på många

sätt för Johan Ripås. En månad innan han skulle gifta sig med sin Rebeccah dog hans mamma i sviterna av ALS. Elva månader tidigare hade hans pappa hastigt avlidit.

– Som ung handlar allt om att bli självständig och bryta sig loss från föräldrarna. Men när man själv blir vuxen och bildar familj vill man närma sig dem igen. Men då förlorade jag i stället dem båda inom loppet av ett år. Det var ett hårt slag, och ur den känslan började jag skriva på en bok som kom att handla mycket om mina föräldrar och mamas sjukdomskamp, säger han.

Men han kände sig inte helt nöjd med den bok som blev resultatet. Så han rev ur tjugo sidor som handlade om hans barn-dom och började utifrån dem skriva en ny, fiktiv berättelse, men baserad på verkliga

minnen och upplevelser. Det blev något helt annat. Han kände sig friare i fiktionen och när han så småningom flyttade från Sverige kom han paradoxalt nog närmare sina barndomsminnen och det svenska 80-talet som är romanens fond.

Att Johan Ripås skulle skriva en roman – eller för den delen bli journalist med världsen som arbetsfält – var knappast förväntat, varken av honom själv eller omgivningen när han växte upp. Familjen var arbetarklass och Johan Ripås läste till elektriker på gymnasiet, trots att hans starkaste ämnen var svenska och engelska. Men en lågkonjunktur med arbetslöshet som följd just när han gått ut skolan gjorde att han valde att läsa upp betygen på Komvux. Därefter sökte han till Journalisthögskolan – och kom in.

– Jag är den förste i min släkt som har studerat på universitet. För mig har det varit en mental klassresa, som jag tror gynnar mig som journalist. Jag kommer från en enkel bakgrund med enkla människor och tror mig ha förmågan att möta

människor där de är. Jag är också bra på att känna av stämningar och kommer lätt folk in på livet, säger Johan Ripås och tystnar i några sekunder innan han fortsätter.

– Den förmågan bär jag förmodligen med mig från min barndom och uppväxten med en alkoholiserad styvpappa.

Styvpappan fanns med i Johan Ripås liv från späda ålder tills han var 13 år. Alkoholen var ständigt närvarande.

– Det dracks mycket på midsommar, kräftskivor och andra högtider, och vi barn fick lukta på nubbar och höra de vuxna bli allt fullare. För min styvpappa gick det över styr. Han började dricka fredag, lördag och söndag. Sedan drack han varje dag. Han blev väldigt elak och låg och skrek på nätterna, minns Johan Ripås.

– Jag tassade på tå och försökte läsa av hans humör. Innan han blev riktigt full kunde vi skoja lite, men sedan fick jag huka, säger han, och berättar att de här upplevelsorna kapade honom känslomässigt.

Han var en känslig, mjuk pojke som

var ointresserad av att meka med bilar och slåss, och som i smyg drömde om att skapa och skriva. Men det stod inte högt i kurs hemma. Föräldrarna tyckte att han borde ägna sin tid åt vettigare saker. Dessutom gillade han syntharstilen med färgat hår och androgyna kläder, men fick inget utrymme för det intresset hemma.

– Jag vågade inte leva ut den konstnärliga sidan av mig själv och jag var ständigt rädd, säger han sakta.

Men till sist fick hans mamma nog. Hon hade länge velat bryta upp från förhållandet, men inte hittat styrkan. En helg när partnern satt på en Finlandsfärja flydde hon med barnen hem till sin nye man. Och där blev de kvar.

– Vi hade redan tidigare presenterats för honom. Han var en snäll och bra man. Vi har fortfarande kontakt, han betyder mycket för mig. Min styvpappa såg jag aldrig mer.

På frågan om han tror att uppväxten med en alkoholiserad styvpappa har påverkat honom på fler sätt än detta med att vara ovanligt lyhörd för andras behov, svarar han efter en stunds

FOTO: FREDRIK ÅGERHEIM

funderande att jo, kanske är det så att han tenderar att stå ut med mer än han borde.

– Jag är konflikträdd, känner av när det tornar upp sig och undviker bråk. När konflikt uppstår känner jag sällan rättmätig ilska, utan ställer mig liksom vid sidan om och analyserar, snarare än lever ut känslan. Ibland kan jag tycka att jag lever mellan andra människors känslor, jag är inte delaktig själv. Så kan jag känna.

Som ung journalist var Johan Ripås prestationsinriktad och rädd att inte räckta till. Men på senare år, med ålderns och erfarenhetens rätt, har han slappnat av.

– Jag bränner inte ut mig. Jag prioriterar min hälsa och min familj. Det är också en av anledningarna till att jag har slutat att dricka alkohol, säger han.

– Om man alltid är hundra procent mentalt närvarande undviker man många problem. Som Afrika-korrespondent hamnar man i bland i utsatta situationer där man med alkohol i kroppen blir väldigt sårbar. Man måste vara alert och redo på kort var-

sel. Då fungerar det inte att vakna bakfull.

Beslutet att inte dricka tog han i samband med att han bevakade presidentvalet i Kenya för fyra år sedan.

– Det var bevakning dygnet runt och jag insåg att det inte fanns utrymme att dricka. Tidigare hade jag gillat att gå ut och ta ett glas, men nu avstod jag helt för jobbets skull.

Valet drog ut på tiden och efter en dryg månad åkte han hem till Sverige för sommarledighet.

– Då kände jag att varför inte fortsätta avstå från alkohol? Månaderna gick, jag tappade lite vikt, orkade mer och hann med familjen bättre. Jag upptäckte att det bara fanns vinster med att skipa alkoholen, säger Johan Ripås, som sedan dess inte har druckit en droppe.

Men han har insett att många blir provocerade av hans ställningstagande. Vissa tror att han har genomlevt något trauma som gör att han inte vill eller kan dricka. Han förväntas alltid förklara sig och urskulda sig.

skydd i min arbetsvardag och ett sätt att leva ett rikare liv. I Afrika förekommer våldsamheter och då är det en stor fördel att vara klar i huvudet och kunna reagera blixtnsabbt, säger han.

Ifrågasättandet av hans nykterhet kommer mestadels från svenskar, vanligen när han är på besök i Sverige. Bland de internationella kollegorna är det ingen som bryr sig. Johan Ripås skrattar.

– Nej, de dricker och röker både det ena och det andra och det är ingen som funderar över vad jag har i glaset. Men visst är det så att de finns många högkonsumenter bland de utländska korrespondenterna. Det friare livet ute på fält, långt från hemlandet och chefs kontroll, och med en speciell sammanhållning, skapar grogrund för alkoholberoende.

Han har aldrig ångrat flytten till Afrika för fem år sedan.

– Det är en fantastisk erfarenhet och en ögonöppnare att bo på en annan kontinent.

"Det var bevakning dygnet runt och jag insåg att det inte fanns utrymme att dricka."

JAN RIPÅS

– Jag har inga problem med att andra dricker, men uppenbarligen gillar inte folk att jag bryter det "sociala kontraktet" att ta ett glas när det är fest eller utgång. Jag blir en obehaglig sanningssägare som man inte vill ha i gänget. Men för mig är det ingen stor grej. Jag ser det som ett

Vi stortrivs, säger Johan Ripås leende och tillägger:

– För min personliga del har jag efter flytten blivit nykter, skrivit en bok, rest massor och fått ytterligare ett barn. Mitt liv har bara blivit bättre. Och nu håller jag på och skriver på min nästa bok! ■

**"ENGA
OCH DR
VÄCK**

GEMANG ÖMMAR S"

Ett av IOGT-NTO:s prioriterade områden är **nykter gemenskap**. Beroende på vem man frågar får man olika svar på vad det innebär. Klart är att den nyktra gemenskapen är viktig för medlemmarna.

TEXT **MARIA ZAITZEWSKY RUNDGREN** FOTO **MARC FEMENIA**

Tove och Anna Henriksson
trivs i kamratstödet.

FOTO: MARIA ZAITZEWSKY RUNDGREN

För många medlemmar som har haft ett alkoholberoende är nykter gemenskap synonymt med kamratstödsverksamhet. Men för andra som är med i IOGT-NTO av andra anledningar betyder nykter gemenskap kanske främst att få vara delaktig i en samvaro där man blir sedd, lyssnad på och bekräftad.

Just så är det för Lina Magnusson, numera ledamot i IOGT-NTOs förbundsstyrelse och före detta verksamhetsutvecklare i sociala frågor. Hon blev medlem för att få vara en del av det sammanhang som den nyktra gemenskapen utgör och allt roligt som försiggår där.

– Alla vi medlemmar är ju med i den nyktra gemenskapen på olika sätt. Några finner nykter gemenskap i ett kamrattöd, andra i språkcaféer eller annan verksamhet med spridda aktiviteter. Poängen är att vi gör saker tillsammans och att vi inom ramen för den nyktra gemenskapen kan känna oss trygga med att det inte bjuds på någon alkohol, säger hon.

– Faktum är att jag pratar mycket mindre om alkohol i den nyktra gemenskapen än i andra sammanhang. Alkoholnormen får stå tillbaka och alkoholen blir en icke-fråga.

Lina Magnusson tycker dock att det är viktigt att IOGT-NTO förtydligar kam-

"Vår nyktra gemenskap väcker engagemang och drömmar."

LINA MAGNUSSON

rattstödet, både externt och internt, så att människor får kännedom om att nykterhetsrörelsen inte bara sysslar med alkoholpolitik utan även – i högsta grad – med socialpolitik. Sedan 1980-talet har kamrattstödet vuxit och är i dag en viktig verksamhet som finns på de flesta orter där IOGT-NTO verkar.

– Det viktigaste med den nyktra gemenskapen är att den ger signalen att "du är inte ensam, vi är många". Den gör också IOGT-NTO till en välkomnande och mänsklig organisation av kött och blod. Annars skulle vi bara vara en alkoholpolitisk lobbyorganisation, säger Lina Magnusson.

Att medlemmar gärna vill läsa om nykter gemenskap och nyktra mötesplatser tror hon beror på att det stärker IOGT-NTO både inåt och utåt.

– Vi erbjuder någonting till människor som har haft det tufft, vi stöttar och stärker varandra. Utåt visar vi upp en verksamhet

som påverkar samhället i det lilla. Det finns en igenkänningsfaktor som är viktig. Vår nyktra gemenskap väcker engagemang och drömmar.

Den nyktra gemenskapen är också ett bra verktyg för att motarbeta människors ensamhet. Kyrkoherden Olle Carlsson, som själv har ett mångårigt alkoholberoende bakom sig, menar att svenskarna är världens ensammaste folk.

– Vi längtar efter gemenskap och meningsfulla relationer. Men som alkoholist kan det vara svårt att ha goda relationer. Man har en gemenskap i drickandet, men när man tar sig ur det återstår ofta en ensam tillvaro, om man inte har ett bra nätverk. Därför är det avgörande att hitta en ny tillhörighet där man känner sig trygg och sedd, säger han.

Själv fann han en terapeutisk gemenskap i Anonyma alkoholister, AA, för 22 år

FOTO: MARIA ZAITZEWSKY RUNDGREN

sedan. Han insåg att det var omöjligt att förbli nykter tillsammans med sitt gamla umgänge. Känslan av utanförskap växte när han inte längre hade sina kompisar.

– Att hitta ett nytt sammanhang och meningsfulla uppgifter är bland de svåraste bitarna för en nykter alkoholist. Svårt men absolut nödvändigt, säger han, och berättar att han redan innan nykterheten arbetade som präst, och att kyrkan blev hans räddning.

1997 tog han initiativet till Allhelgonamässan i Katarina församling, som kom att bli Sveriges mest välbesökta gudstjänst. Våren 2009 utnämndes han till kyrkoherde i Katarina församling. Han tog initiativ till nya Katarinamässan som nu är Svenska

kyrkans mest välbesökta huvudgudstjänst.

– Jag behövde detta sammanhang och denna gemenskap lika mycket som den behövde mig. I dag är den här kyrkan som ett enda stort självhjälpsmöte. Nyktert självklart, men det är inget som vi ens pratar om. Det bara är så, säger han.

Olle Carlsson understryker vikten av att efter en tid som nykter sträcka sig bortom arbetet med de egna alkoholproblemen och fokusera på annat.

– Man är ju så mycket mer än sitt missbruk. Därför är det viktigt att försöka hitta aktiviteter som känns meningsfulla tillsammans med andra. Då klarar man sig, oavsett om man har en bakgrund med missbruk eller bara känner sig ensam, säger Olle Carlsson. ■

"Att hitta ett nytt sammanhang och meningsfulla uppgifter är bland de svåraste bitarna för en nykter alkoholist."

OLLE CARLSSON

Vad är nykter gemenskap för dig?

ABDURAHMAN HUSSEIN HASSAN, FLEN:

– Att vara i ett sammanhang där nykterhet är norm.

BO-TEDDY OLSSON, VÄXJÖ:

– Att kunna umgås med likasinnade och få vara sig själv, umgås och ha roligt.

MONICA JOHANSSON, OSKARSHAMN:

– Att umgås utan alkohol. Så enkelt är det. Jag var inte mer än 10–11 år när jag bestämde mig för att aldrig dricka. Jag tyckte inte om när vuxna drack.

HODAN SHEKDAN, ESKILSTUNA:

– Det betyder att man inte dricker eller använder droger. Ingen jag umgås med gör det. Vår religion förbjuder det. Det är viktigt för mig.

CAMILLA ALBREKTS-SON, LINKÖPING:

– Att man är på ett mer ärligt sätt, mer mottaglig för det som sker. Det är väldigt viktigt för mig. I ett påverkat tillstånd är det mycket lögn.

DANIEL BLOMQVIST, KÖPING:

– Att man hittar på grejer tillsammans. Jag har själv missbruksproblem bakom mig så det är viktigt med nyktra miljöer. De känns mer äkta jämfört med missbrukssammanhang, mer kärleksfullt.

TOVAH CARLING, LINKÖPING:

– Sann glädje från hjärtat, fri från kemisk påverkan. Fika, laga mat, dansa, åka skidor, gå på spa eller kolla på film tillsammans. Att vara påverkad är att försöka vara någon man inte är.

TEXT OCH FOTO EVA EKEROTH

Monica Lindström
driver kamratstödet
i Skarpnäck.

SKÖNT HÄNG PÅ KAMRATSTÖDET

Kamratstödet i Skarpnäck erbjuder våfflor, gemenskap och skönt häng flera dagar i veckan. Här träffas också somaliska kvinnor för att förbättra sin svenska.

TEXT **MARIA ZAITZEWSKY RUNDGREN** FOTO **MARC FEMENIA**

Kamratstödet i Skarpnäck, söder om Stockholm, ligger vägg i vägg med IOGT-NTO:s sociala företag Möjligheternas Hus. Så det är enkelt att slinka uppför trapporna till lokalen om man besöker second-hand butiken, jobbar där eller helt enkelt bara har vägarna förbi. I IOGT-NTO finns 47 verksamma kamratstödsgrupper.

Kamratstödet håller öppet tisdag till fredag och på tisdagar och torsdagar är det kvällsaktiviteter för bland annat somaliska kvinnor som deltar i ett språkcafé för att förbättra sin svenska.

Den här råkalla torsdagseftermiddagen i november vankas det våfflor, och några medlemmar har tagit sig hit för att umgås och fika. Curt Johansson från Farsta är ofta här, mest för att hänga en stund med sina kompisar Jan-Åke Johansson och Uno Lagerwall. Uno Lagerwall har varit nykter i 15 år och tycker att gemenskapen här är ovärderlig.

– Jag kommer hit varje vecka. Det finns alltid någon att prata med. Och kamratstödet anordnar ofta roliga utflykter som jag brukar hänga med på. Jag vet inte hur jag skulle klara mig utan

detta, säger han och får medhåll av Marianne Dahlberg, som har jobbat här sedan ett år.

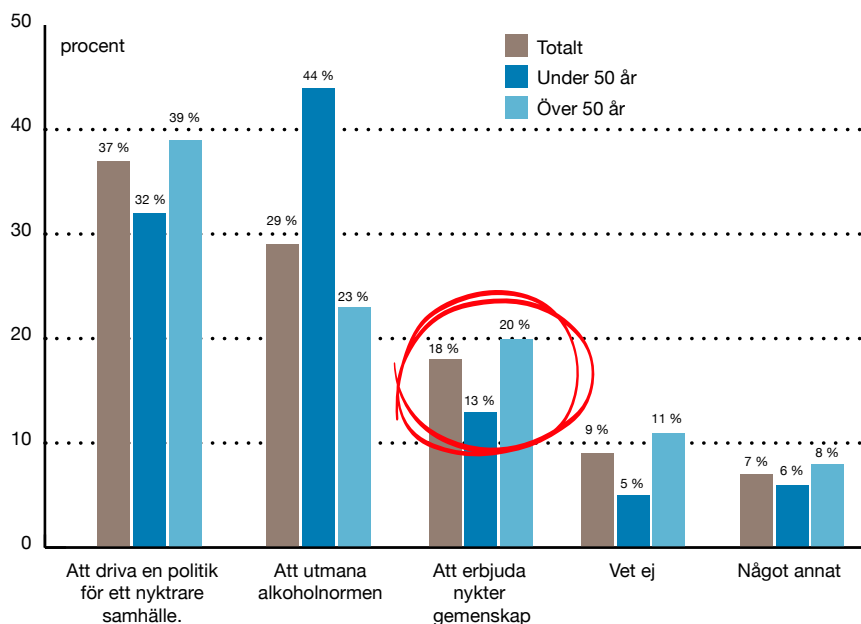
Det är Marianne Dahlberg som langar fram våfflor och hjälper till med språkcaféet. Just det sistnämnda tycker hon är väldigt spännande.

– Man lär sig att se individerna, inte bara gruppen. Här tar vi hand om varandra och språkcaféet har blivit väldigt populärt. Kvinnorna får lära sig handarbete, som att sy på maskin eller sticka, samtidigt som vi övar på svenska. Många av de äldre kvinnorna skulle annars bara sitta hemma, säger hon.

Kreativitet får utrymme på kamratstödet.

Vilken av IOGT-NTO:s prioriterade frågor tycker du är viktigast?

Om undersökningen: Undersökningen gjordes av Bring per telefon under maj-juni 2016. Totalt intervjuades ett representativt urval på 242 medlemmar i IOGT-NTO.

Somaliska kvinnor tränar svenska på språkcafét.

Efter någon timme dyker det upp fler medlemmar – samt några somaliska kvinnor som är tidiga. De slår sig ner i sofforna och spetsar öronen för att försöka förstå vad som sägs.

Janne Stenefors har hamnat i sam-
språk om alkoholnormer med Anna Hen-

"HÄR FINNS MITT ANDRA LIV"

Varannan tisdag träffas ett gäng äldre damer i IOGT-NTO:s vackra hus i Torshälla för att sticka, fika och umgås.

De troppar in en efter en, bärandes väskor och påsar med påbörjat handarbete. Den gemensamma nämnaren är intresset för stickning, virkning och gemenskap under otvungna former. Klockan är strax efter tio den här regntunga tisdagsmorgonen. Men det dystra vädret är inget som bekymrar Elisabeth Larsson, Dagny Carlsson, Gudrun Waller, Eva Strengborn, Carin Landsberg, Ingrid Jonasson, Kerstin Adolfs-son och föreningens ordförande Gunilla Westin. De slår sig ner runt ett bord i den stora samlingssalen i IOGT-NTO-huset i Torshälla, strax utanför Eskilstuna, och snart stickas det febrilt på tröjor och sockor, samtidigt som högt och lågt avhandlas. De har nära till skratt och det märks att de känner varandra väl. Flera av damerna är medlemmar i IOGT-NTO och har känt varandra sedan urminnes tider. Andra har lärt känna varandra här.

– Det är precis så vi vill ha det. Vi ser gärna att det kommer folk utifrån också, så att det inte bara är medlemmar här. Det ska

Gemenskapen är påtaglig i Torshälla.

"Jag tycker att
allt blir roligare
när man är fler."

CARIN LANDBERG

vara ett levande hus där alla är välkomna, säger Gunilla Westin, och berättar att aktiviteterna är många och frekventa.

Det är fullt upp mest hela tiden. Varannan onsdag arrangerar man "Spelhålan" och spelar kort tillsammans. På tisdagar är det sy- och stickcirkeln samt en porslinsmålningscirkel – som pågår en trappa upp. På måndagar är det veterandans och så arrangerar man yoga och keramikkurser.

Ett snabbt besök på övervåningen avslöjar fyra måleriska damer som inte är medlemmar i IOGT-NTO, men som gillar att komma hit och måla porslin. De är en smula reserverade till en början, men berättar snart entusiastiskt om porslinsmåleriet, hur de tänker och gör för att det ska bli så fint som möjligt. Just i dag målar de kakelplattor med fantasifulla mönster. Några kommer sannolikt att hamna i någons badrum, som en pikant detalj på en i övrigt vit kakelvägg.

Nästa år firar Torshälla 700 år. Då händer det mycket i stan och IOGT-NTO huset med anor från 1902 ska självklart vara med. Bland annat planeras en utställning om föreningens historia samt en allsångskväll.

riksson och hennes 13-åriga dotter Tove, som är här för att leta roliga kläder nere i butiken och jobba på sin stickning.

Anna Henriksson nickar när Janne Stenefors pratar om after work som en riskabel aktivitet, särskilt för kvinnor.

– Jo, det är sant och det finns mycket förväntningar på att man ska dricka. Jag

Tove Henriksson.

har jobbat i krogbranschen och har sett det mesta. Det fanns en tid då jag varvade ner efter jobbet med alkohol. Numera dricker jag ingenting. Men jag märker att den som inte dricker lätt hamnar utanför gemenskapen, säger hon.

– Absolut, vår sociala livsstil är uppbyggd kring alkohol, inflikar Janne Stenefors.

"Här tar vi hand om varandra och språkcaféet har blivit väldigt populärt."

MARIANNE DAHLBERG

Han är aktiv i kamratstödet och är den som håller i båtluften i Stockholms skärgård på somrarna. Just detta, att göra saker tillsammans i kamratstödet, tycker han är jätteviktigt för gemenskapen.

– Men vi gör nytta även när vi inte syns och hörs. Det är viktigt att komma ihåg att vår verksamhet är en fristad från alkohol och droger, och att det är okej att bara få vara och hänga en stund tillsammans med andra. Precis som vi gör just nu, säger han med ett leende. ■

Skratt, stickning och fika förgyller vardagen.

Förhoppningen är att ännu fler blir intresserade av IOGT-NTOs verksamhet och blir medlemmar – eller deltar ändå i cirklar och arrangemang.

– Vi hade hela 360 grupper här förra året och några deltagare har valt att bli medlemmar. Det är roligt att huset är så bra utnyttjat, även om vi skulle önska att vi fick igång barn- och ungdomsverksamhet också. Men det är ingen som vill ta ansvar för det, säger Gunilla Westin.

Hon tillägger att man också hyr ut till privatpersoner som vill fira exempelvis

dop. Men reglerna är tydliga: ingen alkohol får serveras.

Förutom verksamheten i huset, ordnar föreningen också utflykter. Flera av damerna som är här i dag har varit med. Förra sommaren bar det av till Gotland och man har också rest till Orsa för att gå på live-opera och julkonsert.

– I år ska vi åka till Köping och se La Traviata och Rosenkavaljeren. Jag tycker att det här med livesänd opera är världens under, säger Kerstin Adolfsson med ett leende.

Alla är överens om att de gemensamma aktiviteterna är guld värda och ger en stark gemenskap.

– Jag tycker att allt blir roligare när man är fler. Visst stickar jag hemma också, men att komma hit ett par timmar är ett andningshål för mig. Familjen driver jordbruk, så jag behöver detta. Att komma loss och göra något helt annat, säger Carin Landberg.

Hon får medhåll av Dagny Carlsson, som tycker att man inspirerar varandra när man handarbetar ihop. Man kan få och ge tips och nya idéer uppstår.

– Många av oss är ensamma hemma. Då betyder den här gemenskapen mycket. Jag försöker komma hit vid varje tillfälle, säger Kerstin Adolfsson, som dagen till ära har bakat gammeldags och ljuvligt goda rullrän till fikat.

För vad är väl en stickgrupp utan en fikapaus? Gunilla Westin har bidragit med en så kallad tuppkaka, en lite kladdig paj med röda vinbär.

Kerstin Adolfsson lyser upp.

– Detta är ens andra liv. När familjelivet bryts upp och man blir ensam blir detta nästa steg, nästa liv, säger hon. ■

NY CANCERRAPPORT:

ALKOHOL BAKOM 1 000 DÖDSFALL

Nya siffror visar att mellan 800 och 1 000 svenskar dör av cancer **orsakad av alkohol** varje år. Vart tredje dödsfall är orsakat av måttlig konsumtion.

TEXT EVA EKEROTH ILLUSTRATION FREEPIK

Nu har forskarna bakom IOGT-NTO:s och Svenska läkaresällskapets rapport tagit fram siffror på hur många svenska dödsfall i cancer som orsakas av alkohol. Mellan 800 och 1 000 visar den dystra statistiken för 2014. Hela 30 procent orsakas av en alkoholkonsumtion som anses vara måttlig.

– Näst efter tobak är alkohol den största faktorn bakom cancer i världen enligt WHO, säger Frida Dangardt, en av författarna till rapporten.

Risken är störst för cancer i munhåla, svalg, struphuvud och matstrupe. Risken för cancer i mage, lever och tarmar är något lägre. I de flesta fall är risken linjär.

– Ju mer man dricker desto större risk. Risken är oberoende av alkoholsort. Vid små mängder är risökningen liten, men eftersom många människor dricker de här mängderna blir det ändå många fall. Redan vid ett glas vin ökar risken att få cancer i mun och svalg med 40 procent, säger hon.

Alkohol svarar för 11 procent av dödsfallen i bröstcancer och för 4,5 procent av dödsfallen i prostatacancer. ■

Munhåla och svalg

Risken för cancer i munhåla och svalg tredubblas vid en konsumtion av 60 gram alkohol per dag eller mer.

Bröst

Risken för bröstcancer hos kvinnor ökar med cirka 12 procent för varje ökning av konsumtionen med 10 gram per dag.

Tjock- och ändtarm

Risken ökar med dosen och startar vid en relativt hög konsumtionsnivå på drygt 20 gram per dag

Struphuvud

Riskökningen för cancer i struphuvud ökar märkbart redan vid så låga konsumtionsnivåer som tio gram alkohol per dag, vilket motsvarar ungefär tio centiliter vin.

Matstrupe

Risken för cancer i matstrupe ökar med 20 procent vid en konsumtion av tio gram alkohol per dag och är tre till åtta gånger så stor vid högre konsumtionsnivåer.

Lever

Det finns ett dosberoendesamband men det är svårt att fastställa korrekt eftersom skrumplever och andra lever-sjukdomar ofta uppstår först.

Mage

Enligt analysen ökade risken för magcancer med cirka 5 procent per 10 gram alkohol per dag.

5,5

... procent av alla **CANCER-FALL** i världen orsakas av alkohol.

5,8

... procent av **DÖDSFALLEN** i **CANCER** orsakas av alkohol.

Fler cancerformer där alkohol påverkar

Malignt melanom, lungcancer, prostatacancer och cancer i gallblåsan är sjukdomar som också visat samband med alkoholkonsumtion i flera studier. Mer forskning behövs innan sambandet anses helt säkerställt.

Så orsakar alkohol cancer

När alkohol bryts ner i kroppen bildas det giftiga ämnet acetaldehyd. Det orsakar skador på celler och på DNA, vilket påverkar kroppens förmåga att reparera sig. Alkohol fungerar också som lösningsmedel för andra ämnen, till exempel tobak, så att deras cancerframkallande effekt ökar.

NYKTRARE KRING JOBSETS JULBORD

Accent har frågat tio arbetsgivare om deras policy kring alkohol som gåva och på julbordet. Trenden tycks gå mot ökad nykterhet. Men **mycket återstår** för att svenska arbetsplatser ska bli helt alkoholfria.

TEXT **MARIA ZAITZEWSKY RUNDGREN**

Inget av företagen i Accents enkät erbjuder alkohol på sina julluncher på dagtid. Däremot kan det förekomma ett eller två glas vin vid kvällsaktiviteter/julmiddag. Samtliga tillfrågade har nolltolerans när det gäller alkohol som gåva till anställda. Däremot uppgav några att de inte lägger sig i privata insamlingar kollegor emellan, och att det då kan förekomma alkohol som gåva.

På Scania råder nolltolerans mot alkohol som gåva, vare sig det gäller att ge eller ta emot. Alkohol får inte heller medföras till arbetsplatsen, så den som passat på att handla alkohol på lunchen får deponera sitt inköp i receptionen. Då nolltolerans mot alkohol gäller under arbetstid serveras

"Det finns i dag en ökad kunskap och medvetenhet om att alkohol inte hör hemma på arbetsplatser."

HANS-ÅKE DANIELSSON

ingen alkohol på julluncher. Vid eventuella julmiddagar på kvällstid förekommer dock att alkohol erbjuds, men i begränsad omfattning. Det kan innebära ett glas glögg och en julöl, alternativt ett glas vin.

Hans-Åke Danielsson, pressansvarig på Scania, har 40 års yrkeserfarenhet från både offentlig och privat förvaltning. Hans bild är att det har skett en tillnyktring över tid gällande alkohol på arbetsplatser.

– I dag varken dricker eller serveras anställda alkohol under arbetstid, åtminstone inte med arbetsgivarens goda minne. Så var inte fallet när jag jobbade i försvaret på 1970-talet, då det ansågs okej att dricka punsch till ärtsoppan vid torsdagslunchen, eller en halv flaska vin vid en lunchpicknik i det gröna. För att inte tala om journalistiken, där det förekom att nattredaktörer hade en back öl stående på redaktionen, säger Hans-Åke Danielsson.

Han upplever en positiv attitydföränd-

ring, både hos de anställda och bland chefer, och menar att cheferns inställning och omdöme smittar av sig på de anställda.

– Det finns i dag en ökad kunskap och medvetenhet om att alkohol inte hör hemma på arbetsplatser eller vid representation. Chefer utbildas också i att upptäcka anställda med beroendeproblem. Alkoholproblem hos anställda innebär ju inte bara att en person och dennes närstående drabbas utan också om produktionsbortfall. Och att ge bort alkohol som gåva är förkastligt. Man vet ju inget om mottagaren eller dennes familj, till exempel om det finns alkoholproblem, säger Hans-Åke Danielsson.

Agneta Trygg, grundare av organisationerna Trygga Barnen och Trygga Vuxna, håller med om att arbetsplatser generellt

FOTO: PRESSBILD

har blivit mer restriktiva när det gäller alkohol. Men fortfarande finns mycket att göra för att öka medvetenheten, och att det finns många företag där alkohol självklart serveras

vid exempelvis representation. Något hon vill lyfta och försöka påverka.

Därför har hon nu skickat ut ett brev till 150 företag i näringslivet. Brevet innehåller information om alkohollnormen i näringslivet, hård fakta om alkoholens negativa effekter socialt, fysiskt och ekonomiskt, samt hur både anhöriga och produktion drabbas. I brevet uppmanas företaget ta tag i förändringsarbetet kring alkohollnormen, samt kontakta Trygga Vuxna för ett samtal kring dessa frågor.

– Det här är en känslig fråga, men jag hoppas att brevet ska få några att reagera. Det är tyvärr ganska vanligt att företag bekostar de anställdas alkohol på jobbmiddagar och firanden, samtidigt som man låter bli att satsa på friskvård. Det är beklämmande, säger hon.

"Jag vill inte att föräldrar ska komma hem småberusade från jobbet."

AGNETA TRYGG

Agneta Trygg upprörs över att arbetsplatser väljer att fira framgångar i champagne, och att säljföretag ger bort alkohol i present till högpresterande anställda.

– I universitetsvärlden är det också alltför vanligt med alkohol. Jag var på ett seminarium på juridiska fakulteten mellan klockan 16 och 18 och då bjöds det på ostbricka med vin.

Agneta Tryggs främsta drivkraft är omsorgen om de barn som drabbas av föräldrars drickande.

– Jag vill inte att föräldrar ska komma hem småberusade från jobbet. Dessutom är det en samhällsekonomisk förlust. Anställda med alkoholproblem presterar sämre och kostar företaget pengar i form av sjukfrånvaro och rehabilitering. Företagen måste lära sig att fira utan alkohol, säger hon.

En som aktivt jobbar mot alkohollnormen är Jörgen Dyssvold som driver mötesbyrån Herr Omar. Han är mötesstrateg/-designer och projektledare med nära 20 års erfaren-

Fakta. Alkohol på jobbet

- För 30 år sedan var problemen koncentrerade till män och alkohol – i dag omfattar problematiken båda könen, och den grupp som ökar sin alkoholkonsumtion är kvinnor över 50 år.
- För 20 år sedan skickade arbetsgivaren anställda till 12-stegsbehandlingshem – i dag finns många behandlingsformer att välja mellan, beroende på behov och problematik.
- Runt 70 procent av de som kommer till Alna har någon eller några ytterligare problemområden, så kallad dubbel diagnos. Det kanske var så förr också, men det upptäcktes och utreddes inte, och färre fick hjälp.
- Över 50 procent av de som kommer till Alna har ett blandmissbruk, till exempel spel och alkohol, eller alkohol och läkemedel.
- Sedan 2007 arbetar Alna med legitimerad personal för utredning och behandling för att möta behoven hos individerna och arbetsgivarna.
- Arbetsgivarna har blivit bättre på att söka hjälp tidigare så att insatser kan sättas in.

Källa: Alna. Ägare och huvudmän för Alna är Svenskt Näringsliv, Sveriges Kommuner och landsting, Arbetsgivarförbundet KFO, IDEA (Arbetsgivarförbundet för ideella organisationer), LO, TCO och Saco.

FOTO: PRESSBILD

het av att planera och genomföra möten, konferenser och evenemang, många av dem inom näringslivet. Han märker hur vanligt det är att företag slentrianmässigt vill bjuda på öl

och vin på sina avslutningsmingel efter en konferens. Men då sätter han ner foten och ifrågasätter.

– Min inställning är att ett mingel mellan klockan 16 och 17 är arbetstid. Många ska sedan åka direkt och hämta barn på dagis. Så jag brukar föreslå att man serverar något alkoholfritt, och då inte nödvändigtvis alkoholfritt vin utan något helt annat, som exempelvis milkshakes eller goda alkoholfria fruktdrinkar, säger han.

Jörgen Dyssvold berättar att han brukar ta upp frågan med kunden och fråga dem vad de tror att de kommunicerar genom att servera alkohol.

– Många står svarslösa, de har inte funderat på det. En del insisterar på alkohol, framför allt om man har utländska kunder, medan andra reagerar positivt. Det blir annars lätt slentrian, man gör som man alltid gjort. Jag ser det som mitt uppdrag att öppna kundens ögon och erbjuda fräscha, bra alternativ till alkohol.

Han upplever att alkoholnormen är stark i näringslivet – och att de som levererar mat och dryck till event sällan har en aning om hur de ska möta önskemål på spännande drycker som inte innehåller alkohol.

– Jag pratar gärna om hållbar alkoholkonsumtion och vill att mina kunder ska reflektera över sin egen konsumtion. Min ambition är att alkoholfritt ska vara standard på konferenser och events och att den som önskar alkohol får göra ett aktivt val och köpa det själv, säger Jörgen Dyssvold. ■

"Min ambition är att alkoholfritt ska vara standard på konferenser och events."

JÖRGEN DYSSVOLD

De besvarade enkäten

Dramaten, Fotografiska museet, Fritidsresor/TUI, HM, HSB, IF Metall, Scania, SJ, SVT, Systembolaget.

SÅ HÄR SVARADE DE:

Dramaten

Ger inte bort alkohol vid högtidsdagar, pensionsavgång eller julklass. Har jullunch i personalmatsalen och serverar då alkoholfritt.

Fotografiska museet

Har som policy att inte ge bort gåvor med alkoholhaltiga drycker till medarbetare. Har inget julbord.

Fritidsresor/TUI

Ger inte gåvor till anställda i form av alkohol. Serverar inte alkohol under arbetstid till jubilarer eller vid pensionering. Vid julfest eller annan tillställning på kvällstid serveras alkohol, men då även alkoholfritt alternativ.

HM

Har som policy att aldrig ge alkohol som gåva till anställda. Uppger att de har tydliga riktlinjer om att det alltid ska erbjudas alkoholfria alternativ i de fall alkohol serveras. Varje butikschef bestämmer själv vilka personalaktiviteter, till exempel julbord, som genomförs.

HSB

Rekommendationen är att vara ytterst restriktiv när det gäller att ge alkoholhaltiga drycker som gåva. Erbjuder vin eller öl på julfesten, men max 3 glas per anställd.

IF Metall

Ger inte alkohol i gåva till anställda eller till någon annan person eller organisation/företag. Har tidigare bjudit på två glas vin eller två öl till julbordet. I år kommer man dock inte att bjuda på detta. De som så önskar kommer att ha möjlighet att köpa själva.

Scania

Ingen alkohol som gåva, vare sig det gäller att ge eller ta emot. Det serveras inte heller alkohol vid uppvaktningar eller avtackningar, men det förekommer att en jubilar får några flaskor finare vin som gåva från sina arbetskamrater i samband med avtackning.

Ingen alkohol serveras vid julluncher. Vid middagar förekommer att alkohol erbjuds. Enligt policyn gäller i så fall måttfullhet, vilket vid julbord brukar översättas till ett glas glögg och en julöl, alternativt ett glas vin.

SJ

Ger inte bort alkohol som gåva, men bjuder på 2 glas vin eller öl vid middagar i samband med utdelning av minnesgåva, och vid pensionsavgång. Ingen alkohol på julbordet.

SVT

Bekostar ingen alkohol. Ingen alkohol på julfester för anställda och inte heller gåvor som innehåller alkohol.

Systembolaget

Ger aldrig bort alkohol, varken internt eller externt. Julbord i Systembolaget äts på lunchtid, och alltid utan alkohol. Alkoholfria drycker erbjuds alltid vid såväl intern som extern representation. Alkoholhaltiga drycker i form av vin och öl kan erbjudas i begränsade mängder, 1–2 glas.

"ALKOHOL LÖSER INTE NÅGONTING"

Hon har vuxit upp med en alkoholiserad pappa och har själv missbrukat alkohol. Nu är Josefin Dahlberg Vit jul-ambassadör och **bloggar om sin nykterhet.**

TEXT MARIA ZAITZEWSKY RUNDGREN FOTO KAJSA GÖRANSSON

Livsstils- och modebloggaren Josefin Dahlberg har 65 000 följare på Instagram och 30 000 på sin blogg.

Varför har du valt att bli Vit Jul-ambassadör?

– Jag vill vara en förebild för unga tjejer och visa att man kan festa, vara cool och ha kul utan alkohol. Jag vill bidra till att fler får upp ögonen för hur viktigt det är att barn får vara barn på julen och slippa uppleva fulla föräldrar.

När drack du för första gången?

– När jag var tolv år. Jag minns hur härlig jag tyckte att den första fyllan var. Jag kände mig trygg och varm inombords. Men jag fortsatte och efter ett tag kände jag mig mest ensam och orolig. Jag blev alltid fullast, betedde mig illa och fick ofta forslas hem av mamma eller kompisar. I 18-årsåldern gjorde jag vad som helst för alkohol. Jag låg med fel killar, vaknade upp på konstiga ställen.

Varför tror du att du drack så mycket?

– Dels är det genetiskt, min pappa var alkoholist och sjukdomen finns i släkten. Dels handlade det om ett flyktbeteende, ett starkt behov av att stänga av och fly från min ångest. Jag har fortfarande problem med det här flyktbeteendet. Men i dag vet jag att alkohol inte löser någon-

ting. Jag har andra verktyg och metoder för att stanna i känslan och inte fly.

Hur hade du det hemma?

– Mina föräldrar skildes när jag var två år. Min pappa var periodare och bodde här och där. Han var konstnär och en spännande person, jättesnäll för det mesta. Jag bodde delvis hos honom, och ibland försvann han i månader. För mig var det en otrolig skam att växa upp med en alakis i ett litet samhälle. I tonåren förvandlades min beundran för honom till hat.

"Jag vill vara en förebild för unga tjejer och visa att man kan festa, vara cool och ha kul utan alkohol."

JOSEFIN DAHLBERG

Fler ambassadörer:

Clara Lidström (Underbara Clara), Manne Forssberg, Angelika Luxander, Kitty Störby Jutbring, Malin Wollin, Börje Salming, Sindy Niklasson, Emely Crona Stenberg, Gabriel Wikström, Alex Schulman, Henry Bronett, Sanna Lundell.

10 år med Vit jul

Vit jul-kampanjen är en av IOGT-NTOs mest framgångsrika kampanjer. I år firar Vit jul 10 år. Syftet med kampanjen är att alla barn ska ha rätt till en jul utan alkohol. Underskrifter där vuxna lovar att inte dricka alkohol under julens tre dagar är en av kampanjens flaggskepp, liksom alla nyktra jullovsaktiviteter som anordnas.

Hur var din barndoms jular?

– Pappa höll sig faktiskt nykter på julen, då han kom hem till oss för att fira. Det var alkoholfritt som gällde och det är jag väldigt tacksam för. Men oron fanns där ändå för i vilket skick han skulle dyka upp.

I 20-årsåldern blev du nykterist – hur kom du fram till det beslutet?

– Som 18-åring reste jag till London, söp bort pass och pengar och drabbades av långa minnesluckor. Det gjorde mig rädd på allvar och jag åkte hem och sökte hjälp. Jag träffade en alkoholverapeut som ansåg att jag var ett så pass svårt fall att jag fick prova antabus. Jag försökte ett tag att lära mig dricka måttligt, men det fungerade inte. Då tog jag steget att bli nykterist.

Hur kan du påverka alkoholnormen på sociala medier?

– Gensvaret är enormt. Jag får mail från unga tjejer som känner igen sig i mina erfarenheter. ■

"KHAT HAR SKADAT JÄTTEMYCKET"

I den nystartade IOGT-NTO-föreningen Mayren arbetar **kvinnorna för ett drogfritt samhälle** – och mot khat, "det gröna giftet".

TEXT LARS SOOLD FOTO KRISTINA SAHLÉN

Från vänster:
Sadia Bootan,
Fadume Nur och
Astria Baliye utanför
Tensta konsthall.

Sadia Bootan.

– **Khat har skadat** familjer och samhället jättemycket. Många har skilt sig och barnen har hamnat i snatteri och annat.

Sadia Bootans ögon gnistrar och hennes händer följer med i målande rörelser när hon berättar om vad drogen khat gjort med kvinnors, barns och familjers liv.

– Det är jättebra att khat förbjudits i Storbritannien. Många slutade då. Men det är fortfarande ett problem. Nu kommer det som pulver, som är mycket dyrt.

Jag hör ofta talas om människor som blir sjuka.

Accent träffar Sadia Bootan och hennes vänner i kvinnoföreningen med det somaliska namnet Mayren (som på svenska betyder att vara ren) i kaféet i Tensta konsthall i nordvästra Stockholm.

På disken står en vacker kaffeservis från Afrika. Unga och gamla sitter och pratar vid borden. Sadia Bootan småpra-

tar med en här, en där, och verkar ha ett personligt ord på lager för flera, innan hon slår sig ned vid bordet.

– Jag arbetar mycket mot kvinnlig omskärelse och är medlem i en FN-förening och i IOGT-NTO. Förut var jag mycket aktiv i Forum syd, berättar hon.

Sadia Bootan är 52 år och har bott i Sverige i 27 år. Hon är skild sedan länge och fyra av hennes fem barn har flyttat hemifrån. För några år sedan fick hon upp ögonen för IOGT-NTO. Hon skulle på ett FN-möte i Stockholms city, men råkade gå in i fel rum.

– Jag blev alldeles varm inombords när de pratade om hur de arbetade mot missbruk och bestämde mig för att bilda en kvinnoförening i IOGT-NTO.

Föreningen Mayren är nystartad och en aktivitet man kommit igång med är träffar varannan vecka för tonårsflickor. Då bjuder man på fika, informerar, svarar på frågor. Målet är att flickorna ska leva ett nyktert liv, inte dricka alkohol, ta khat, röka vattenpipa, eller något annat. Att de ska utbilda sig och gå starka ut i samhället. Inför nästa år planeras föreläsningar om khat.

– Det finns flickor som tar khat också. I vår förening kallar vi khat för grönt gift, säger Sadia Bootan.

Av det kvinnorna runt bordet berättar ger växtdrogen khat liknande sociala problem som andra typer av droger. Khat används som berusningsmedel på Afrikas Horn och på arabiska halvön, oftast av män. Här i Sverige har drogen av tradition också tillhört en manlig kultur med rötter i dessa trakter. Man har trott att det nästan uteslutande är män som tuggar växten. Men en vetenskaplig studie (se sidan 40) visade att det var lika många kvinnor som män som brukade khat. Sadia Bootan och de andra kvinnorna vid bordet känner inte igen sig i den bilden.

– Vad jag vet så är det många färre kvinnor än män som tuggar khat, säger hon.

Situationen i Sverige har förändrats efter att undersökningen gjordes eftersom Storbritannien förbjöd khat för två år sedan. Numera tar svenska tullen nästan inte någon färsk khat alls. I stället har beslagen av torkad khat ökat mycket.

"I vår förening
kallar vi khat
för grönt gift."

SADIA BOOTAN

Fadume Nur.

"När de slutar tugga blir vi kvinnor jätteglada. Det är många som lyckats sluta och fått jobb."

SADIA BOOTAN

Men den är förmodligen mycket svagare. Nu kommer också khat i pulverform som framställts på kemisk väg. Men tullens beslag av khat i pulverform är mycket små.

Kvinnorna runt bordet instämmer i uppfattningen att den förändrade smuglingen gjort att färre tuggar khat.

– När de slutar tugga blir vi kvinnor jätteglada. Det är många som lyckats sluta och fått jobb, som till exempel taxiförare och bussförare, säger Sadia Bootan.

Undersökningen visade också på ett starkt samband mellan khat och vräkningar, arbetslöshet, skilsmässor och dålig ekonomi. Många kvinnor har fått dra ett stort lass. Här i Sverige, och framför allt i Somalia där kvinnorna ofta tar ansvar både för arbete, hem och barn.

– När män tuggade färsk khat blev det bråk och skilsmässor. Det kunde hända, när vi var överens om att gå till läkaren eller något annat, att han inte ville vakna. Mina barn är inte uppfostrade av sin pappa. Jag är ensamstående kvinna. Vi kvinnor är starka, vi kämpar, säger Sadia Bootan.

Föreningens sekreterare Asha Biliye nickar instämmande och pressar ihop sitt huvud med händerna. Hon grimaserar, flyttar händerna till magen, och visar hur tuggandet av färsk kat ger förstoppning, huvudvärk och dålig aptit.

Faduma Nur berättar om hur hon blev indragen i smuggling. En man kom hem till henne tidigt en morgon med en stor väska fylld med khat. Han försvann och sedan kom polisen.

– De tog prover men hittade ingenting på mig. Jag var oskyldig, men fick fotboja i en månad och en prick i polisregistret. Därför har jag inte varit tillåten att arbeta på över tio år. De säger att jag är fri 2018, säger hon.

Experter tror att bruket, trots den sva-

gare torkade formen, fortfarande pågår eftersom man fortsätter att ta khat i sociala sammanhang. Ett bruk som kostar en hel del.

Kvinnorna i Mayren berättar att barn drabbats genom att deras pappor inte tagit hand om dem för att de varit för trötta. Barnen drabbas också av lögner när vuxna försöker dölja missbruket.

Sadia Bootan säger att även barnen lärt sig ljuga.

Astria Baliye.

– Nu kan de ljuga när de knarkar eller göra något annat. De lär sig att luras, precis som pappa gör, säger hon.

Hon berättar att familjer, nu som tidigare, tvingats vända sig till socialtjänsten för att få hjälp med försörjningen.

– Socialtjänsten hjälpte till bra tidigare. Men nu har de blivit sämre. Vi känner det som om vi lever som i vårt hemland, att vi inte har tillräcklig försörjning och lever i en dålig situation, säger Sadia Bootan. ■

"De tog prover men hittade ingenting på mig. Jag var oskyldig, men fick fotboja i en månad och en prick i polisregistret."

FADUMA NUR

Dr Yakob driver Sveriges enda **KHAT-MOTTAGNING**

Doktor Yakob Aden Abdi driver Sveriges enda **mottagning för khatmissbruk**. Men få söker sig hit.

TEXT **LARS SOOLD** FOTO **KRISTINA SAHLÉN**

Sveriges enda mottagning för personer som har problem på grund av sitt bruk av khat finns i Kista i nordvästra Stockholm. Mottagningen är en del av Beroendecentrum Stockholm och startades för sex år sedan av Dr Yakob Aden Abdi, överläkare och specialist i psykiatri.

– Behandlingen mot khatmissbruk är inte annorlunda från andra droger. Vi kan erbjuda människor med khatberoende en somatisk och neuropsykiatrisk utredning, regelbundna drogscreeningar, motiverande samtal och återfallsprevention, säger Dr Yakob Aden Abdi, som själv kommer från Somalia.

I samarbete med socialtjänsten finns möjlighet till sysselsättning eller utbildning, samt hjälp med tandvård. Intresset har dock varit mycket svårt. Under åren har endast ett 20-tal personer kommit för khatrelaterade problem. Ingen av dem har kommit frivilligt, utan alla via socialtjänsten. Enligt Dr Yakob Aden Abdi beror detta på att somalier inte ser khat som en drog utan någonting som är en del av kulturen.

– Det är skamfyllt att bli ertappad med missbruk. Det är förstås olyckligt att de

inte kommer eftersom de kan gå miste om behandling för andra sjukdomar, säger han.

Khatbruket har förmodligen förändrats sedan Storbritannien förbjöd drogen 2014. Nu kommer inte längre den starkare färsk khaten till Sverige. Medan den färsk khaten fortfarande kom hit genomförde Beroendecentrum Stockholm på Dr Yakob Aden Abdis initiativ, en stor enkätundersökning tillsammans med forskare på Karolinska Institutet (2013). Frågeformulär distribuerades via föreningar och nyckelpersoner ur den somaliska gemenskapen i norra Stockholm, som fick utbildning om undersökningen. Svarsfrekvensen var hög, 82,3 procent (865 svar av 1051 utdelade enkäter).

– Vår hypotes var att ungefär en tredjedel av populationen brukade khat, men det visade sig ligga kring en femtedel. Det som också förvånade oss var att studien inte visade någon statistiskt säkerställd skillnad mellan män och kvinnor när det gällde användningen, säger Dr Yakob Aden Abdi.

Att lika många kvinnor som män uppgav att de tuggade khat undersöktes aldrig vidare.

"Det är förstås olyckligt att de inte kommer eftersom de kan gå miste om behandling för andra sjukdomar."

YAKOB ADEN ABDI

Fakta Narkotikaklassad drog sedan 1989

Khat (*Catha edulis*) kallas också Kat, Quaad, Qat, Quatt, Chat, Jaad och Mirra.

Busken växer vilt, och har odlats i många århundraden på Afrikas Horn och på den Arabiska halvön. Där khat odlas har drogen använts längre än kaffe, och i liknande sociala sammanhang. Till västvärlden kom drogen först i slutet av 1980-talet och den narkotikaklassades i Sverige 1989.

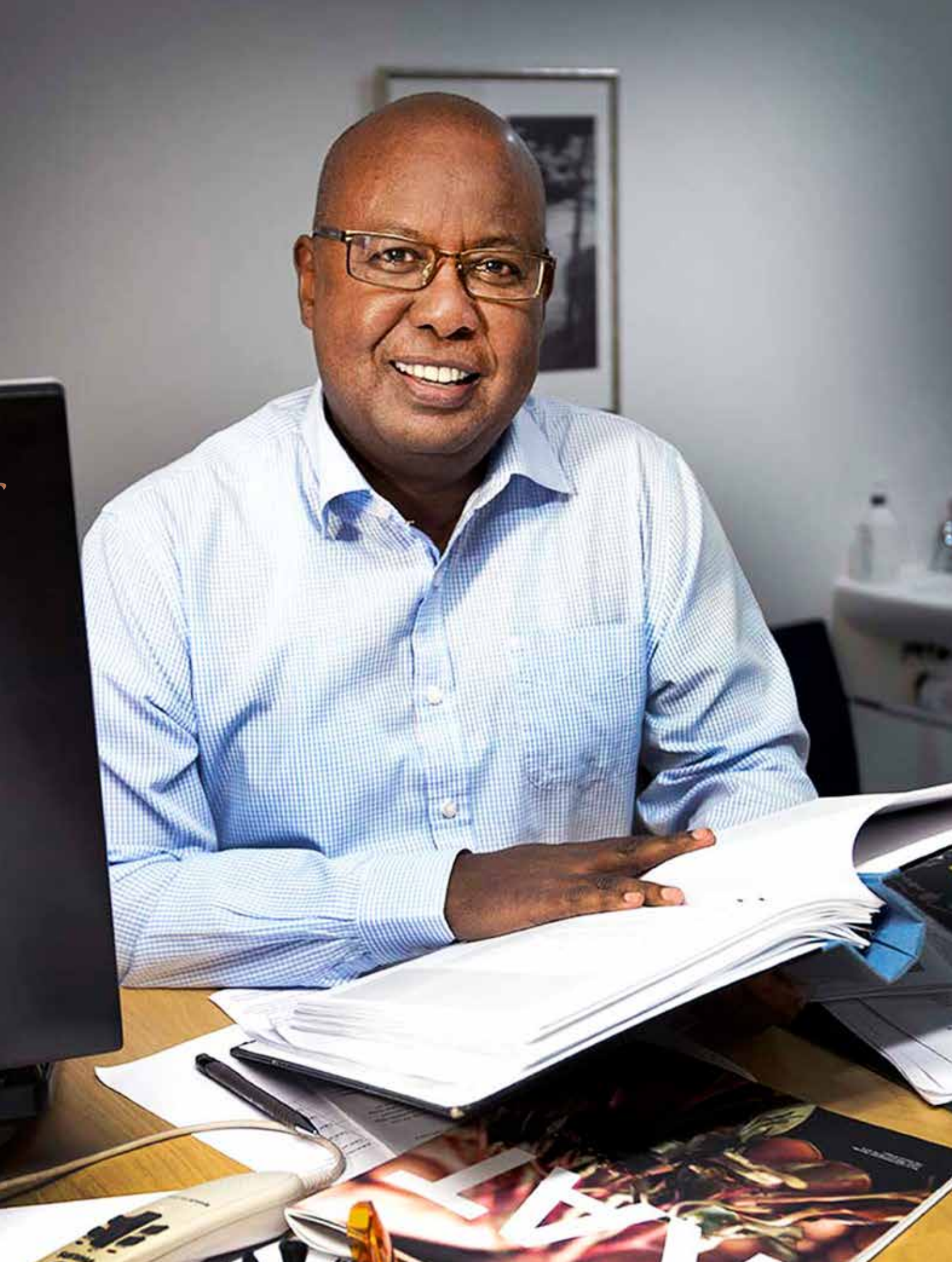
Färsk khat tuggas i länder som Kenya, Etiopien och Somalia, samt i bland andra Jemen. I Sverige och Västvärlden har användarna, fram till Storbritanniens förbud 2014, tuggat smugglad färsk khat. Nu smugglas i stället torkad khat till Sverige.

I färsk khat finns två aktiva substanser som är narkotikaklassade i Sverige och av Världshälsoorganisationen, WHO. Katinon är den starkare substansen och har en verkan och skadebild som överensstämmer med amfetamin. Den andra substansen, katin är svagare.

För att ha full effekt måste khat levereras färsk inom några dagar. När khat torkas försvinner den mest aktiva substansen, katinon.

Experter tror att den minskade införsele och svagare formen av khat har förändrat bruket i Sverige.

– Min egen tanke är att kvinnor är mer fria att bestämma över sina liv och sin ekonomiska situation i Sverige. Det är en trend även i Somalia att fler kvinnor tuggar khat, säger Dr Yakob Aden Abdi.

Studien visade också på samband mellan khat och skilsmässor, rökning, alkohol, droganvändning och arbetslöshet, samt på en försämrad hälsa.

Den torkade khat som nu kommer till Sverige är enligt Dr Yakob Aden Abdi mycket svagare än den färska. Det är dock inte fastslaget hur stark den är. Sveriges Kriminaltekniska laboratorium och Tullverket har analyserat styrkan i den torkade khaten, men fått olika resultat beroende på vilken del av växten som undersöktes. Enligt Tullverket är resultaten inte säkra, utan det krävs mer studier och kunskap från odlingar i Afrika.

– Detta är en ny form av khat som används, därför behövs studier om hur stark den är och om hur och hur mycket den används, säger Dr Yakob Aden Abdi.

Han säger att skälet till att vissa människor fortsätter att tugga khat sannolikt är att bruket är så djupt kulturellt rotat. Genom alla tider har khat brukats i sociala sammanhang.

– Eftersom man inte dricker alkohol behöver man ha något som hjälper till och motiverar att man ska träffas.

Attityden att khat inte är en drog tror han lever kvar, även om medvetenheten bland somalier ökat mycket om att khat faktiskt är en drog.

– Trots allt, när man överkonsumerar så är det fortfarande ett missbruk. Det går åt både mycket tid och pengar, vilket fortfarande kan skada familjer och leda till skilsmässor.

Hur barn som lever med föräldrar som missbrukar khat påverkas är enligt Dr Yakob Aden Abdi svårt att säga eftersom det inte finns några studier om detta.

– Vad jag själv tror är att de har drabbats av skilsmässorna och att de tar efter föräldrarna.

Kvinnorna i reportaget här bredvid pratar om att barn lär sig ljuga av föräldrar som missbrukar?

– Föräldrarna har nog inte velat ljuga för sina barn, men skammen över missbruket har tagit överhanden. I de här kulturerna innebär det väldigt mycket skam om man avslöjas som missbrukare, säger Dr Yakob Aden Abdi.

Ann-Sofie Roberntz är förbundssekre-

"Vår erfarenhet är att khatmissbruk är förenat med mycket skam."

ANN-SOFIE ROBERTZ

terare i Riksförbundet SIMON, Svenskar och Invandrare mot narkotika, som tidigt uppmärksammade problemen och har arbetat mot khat i 25 år.

– Visst tar barnen skada, precis som vid vilket missbruk som helst. Barn mår dåligt av att föräldrarnas beteende förändras som det gör med khat, säger hon.

Reaktionerna på tuggande av färsk khat är olika. Man kan bli aggressiv, eller överdrivet positiv och stark i tron på sig själv, deprimerad, eller mycket trött. För barnen skapar det otrygghet.

– Barnen kan må psykiskt dåligt när föräldrarna inte är närvarande på grund av missbruket, och familjen kan drabbas av fattigdom om pengar går till missbruk i stället för annat som barn behöver. Psykisk ohälsa ökar också risken för att barnen själva tar droger, säger Ann-Sofie Roberntz.

– Vår erfarenhet är att khatmissbruk, liksom annat missbruk, är förenat med mycket skam. Och man är rädd för att stigmatisera den egna gruppen, vilket gör det svårt att nå dessa vuxna och deras barn, säger Ann-Sofie Roberntz. ■

IOGT-NTO:

KHAT EN DEL AV HELA NARKOTIKAPOLITIKEN

TEXT **ULRICA AMBJÖRN**

– **Vi har inget** extra fokus på just khat. Drogen är en del i vår narkotikapolitik i stort, och något vi i högre grad jobbar med internationellt och globalt än lokalt, säger Simon Holmesson, politisk sekreterare för alkohol- och narkotikafrågor på IOGT-NTO.

Vid fjolårets verksamhetsforum på Tolare folkhögskola var khat ämnet för ett av helgens seminarier.

– Khat kommer upp i olika utbildningsprogram och i drogpolitiska grupper lokalt. Vi tänker oss att man jobbar med frågan i de föreningar där det finns ett intresse.

NBV, Nykterhetsrörelsens bildningsverksamhet, har tagit fram ett studiematerial om khat. Det består av en 18 minuter lång film på somaliska, textat på svenska, och en studieplan. Filmen är producerad för Riksförbundet SIMON, Svenskar och

FOTO: NATHALIE C. ANDERSSON

invandrade mot narkotika, och har tagits fram i samarbete med somalier som arbetar mot khat.

– Vi är förstås gärna med och sprider goda exempel på hur man kan jobba lokalt, säger Simon Holmesson. ■

Simon Holmesson, politisk sekreterare för alkohol- och narkotikafrågor på IOGT-NTO.

Fakta Smuggelvägar och handelskrig

Khat förbjöds i Sverige 1989, men har smugglats hit under alla år.

Drogen har varit förbjuden länge i de flesta länder i västvärlden, men var tillåten i Nederländerna fram till 2012, och i Storbritannien till 2014.

Av tradition tuggas khat färsk. Det innebar att smugglarna bara hade några dagar på sig att skicka drogen från Afrika till Sverige innan den torkade. Fram till 2014 gick det bra via flyg till Nederländerna och Storbritannien, där drogen packades om och fördes in i Sverige, mest via färjor till Helsingborg och över Öresundsbron. Förpackningarna var ganska stora och svåra att gömma. Men mycket fördes trots det över gränsen.

När Storbritannien förbjöd khat förändra-

des smugglingen och transportsystemet. Då gick det inte längre att få fram drogen färsk till Europa eftersom man inte längre kunde flyga in den. Risken var helt enkelt för stor för upptäckt på flygplatser.

Storbritanniens förbud har inte bara haft effekter i Europa. Det ledde också till ett handelskrig mellan Somalia och Kenya. Växten odlas framför allt i Kenya och Etiopien, men används också flitigt i Somalia, och stora mängder flygs från Kenya till Somalia varje dag.

När försäljningen till Storbritannien sjönk drastiskt försökte odlarna sälja mer till Somalia. Man sänkte priset vilket retade upp myndigheterna i Somalia som under några dagar stoppade all handel.

Smugglarna skickar nu i stället torkad khat till Europa. Drogen skickas i mycket mindre förpackningar jämfört med den färska khaten. Det gör att vägarna in i Sverige är många fler, vilket gör smugglingen svårare för tullen att upptäcka.

Tullens senaste statistik visar att beslagen av torkad khat har ökat kraftigt medan man nästan inte tar någon färsk khat alls. I vikt och volym har den torkade khaten inte nått upp till de nivåer som den färska khaten låg på tidigare.

LARS SOOLD

"Ölsmaken och hela grejen med att sitta med en öl kan få igång missbruks-personligheten."

MATHIAS ERIKSSON

"Vi har många medlemmar som tycker om partykultur med festliga drinkar, men som inte gillar alkohol."

OSKAR JALKEVIK

DELADE MENINGAR OM ALKOHOLFRIITT

Alkoholfritt är den kategori på Systembolaget som ökar allra mest just nu. Många tycker att det är en positiv trend – men inte alla. Inom IOGT-NTO finns delade meningar när det gäller alkoholfritt öl, vin och drinkar.

TEXT OCH FOTO **JENS WINGREN**

De alkoholfria dryckerna har blivit allt fler de senaste åren och det alkoholfria utbudet på Systembolaget växer så att det knakar. På IOGT-NTO:s hemsida kan man till exempel läsa en artikel som puffar för nya spännande produkter. Men alla är inte lika positiva. Inom delar av nykterhetsrörelsen väcker alkoholfria öl- och vindrycker och drinkar upprörda känslor.

Alla nykterister känner sig inte hemma på systembolaget, och en del tycker att IOGT-NTO inte borde ta till sig det som man menar är surrogatprodukter för alkohol. Det råder helt enkelt delade meningar i frågan om de alkoholfria dryckerna befäster eller utmanar alkoholenormen.

Oskar Jalkevik sitter i IOGT-NTO:s förbundsstyrelse och hamnade förra året i blåsväder på Facebook efter att han lagt ut en bild på sig själv när han var ute och tog en öl med en kompis.

– Jag kan förstå att det blir blandade reaktioner. Jag undvek ju medvetet att skriva ut att det var alkoholfritt öl. Min förhoppning var allt folk skulle haja till och dra kopplingen att öl ju inte behöver innehålla alkohol, säger han, och fortsätter:

– Samtidigt kan jag förstå de som tycker att det underbygger en alkoholkultur. Om man gör en sån här grej i ett sammanhang där människor inte vet att jag är nykterist så blir man ju som vem som helst på krogen.

Frågan är känslig. Det finns till exempel en diskussion kring skålande inom nykterhetsrörelsen, där vissa känner att skålande hör till alkoholkulturen, och något man inte vill ta till sig.

– Det är ju inte alkohol i glaset, men många kan ändå förknippa det med alkoholkultur. Detsamma kan ju sägas om att blanda drinkar, eller dricka alkoholfritt

vin från en flaska som ser ut som en vanlig vinflaska. Oavsett om man har ett eget missbruk eller inte, så kan man förknippa det med något man inte är bekväm med, säger Oskar Jalkevik.

För dem som har övervunnit ett beroende, som brukare eller närstående, kan det vara svårt att se positivt på alkoholfria produkter som efterliknar alkoholdrycker. Mathias Eriksson driver kamratstödet i Linköping sedan 2008. Han möter många som helst undviker öl och vin, även då det är alkoholfritt.

– Folk inom kamratstödet kommer ofta från missbruk och känner att själva kulturen att dricka alkoholfritt innebär att man går väldigt nära missbruksbeteenden. Det triggar igång. Ölsmaken och hela grejen att sitta med en öl kan få igång missbrukspersonligheten. Inte för alla, men det kan vara så, säger han.

Mathias Eriksson vill inte utesluta att en person med beroendebakgrund kan känna sig utestängd från arrangemang inom nykterhetsrörelsen där det serveras alkoholfritt öl eller vin.

– Man skulle nog helst undvika sådana situationer eftersom det kommer för nära alkoholkulturen. Ett återfall startar ju inte med att man dricker, det startar innan, med en process inuti personen, säger han.

Vad som triggar igång ett återfall är väldigt individuellt, menar han.

– Var och en har sin egen gång och stig vad gäller sånt. Själv kan jag tycka att en alkoholfri öl är gott ibland och jag tyckte att det var kul att stå i Sober bar i somras, medan det för någon annan kan kännas livsfarligt, säger Mathias Eriksson.

Sober bar är IOGT-NTO:s nyktra och portabla bar som i somras sålde alkoholfria drinkar på Linköpings stadsfest och musikfestivalen Skogsröjet.

– Men där började jag tänka på om vi gjorde oss till en del av alkoholkulturen genom att servera på samma sätt fast med ett alkoholfritt alternativ. Så det är en jättesvår fråga det här, säger Mathias Eriksson.

– Samtidigt var folk jätteglada för att det fanns alkoholfria alternativ. Folk kom och köpte allt vi hade och hade jättetrevligt. Men jag tycker ändå att man på ett sätt bejakar beteendet att man ska vara på en bar och dricka, säger han.

I Falun har man tagit steget längre och arrangerar en helnykter nattklubb. Club Choice firade ett år i slutet av oktober. Arrangören Marie Hillner, distriktskonsulent i Dalarna, har fått anledning att tänka några varv extra på hur olika grupper av nykterister reagerar på nattklubbssmiljön.

Ursprungligen hade man två målgrupper för nattklubben:

– Den ena var de som varit nyktra länge och som inte går på andra klubbar. Den gruppen verkar verkligen uppskatta Club Choice, säger hon.

Den andra gruppen är de som tagit sig ur ett alkoholberoende och som kanske är mer vana vid nattklubbssmiljön, men generellt inte känner sig lika bekväma där.

– Vi hade ett besök av nynyktra personer från ett behandlingshem och de uppskattade tyvärr inte klubben, säger Marie Hillner.

Men hon tror på att aktivt jobba för att påverka alkoholenormen och skapa fler nyktra mötesplatser.

"...det fanns ursprungligen två målgrupper för nattklubben: de som varit nyktra länge och som inte går på andra klubbar. Den gruppen verkar verkligen uppskatta Club Choice."

MARIE HILLNER

Marie Hillner.

FOTO: JOSEFINE ANDRÉ

Oskar Jalkevik.

"Den andra gruppen är de som tagit sig ur ett alkoholberoende och som kanske är mer vana vid nattklubbsmiljön, men generellt inte känner sig lika bekväma där."

MARIE HILLNER

Mathias Eriksson.

– Vi behöver bygga broar, gå in på andra arenor och locka över folk till oss. Vi vill visa upp att vi är nyktra och stolta på deras samlingsplatser.

Oskar Jalkevik tycker att det är viktigt att jobba för att inkludera alla grupper i IOGT-NTO, samtidigt som man utgör ett attraktivt alternativ.

– Vi har många medlemmar som tycker om partykultur med festliga drinkar, men som inte gillar alkohol, och då måste vi försöka bygga vår organisation så att alla känner sig välkomna, säger han.

Mathias Eriksson känner att han måste sätta sina medlemmar i första rummet.

– I kamratstödet anser jag att vi måste undvika allt som kan verka triggande för

medlemmarna. Så det blir ju två olika sätt att tänka på det, säger han, och sammanfattar:

– Det är så mycket dubbelt i detta med alkoholkulturen och nyktra alternativ. Samtidigt som man kanske bejakar alkoholbeteendet med alkoholfria alternativ, så kan vi utmana genom att visa att vi kan göra exakt samma sak alkoholfritt. ■

SÅ BRYGGS ALKOHOLFRI ÖL

Accent var med när de allra första flaskorna av årets alkoholfria julöl lämnar produktionslinjen på ett av Sveriges småbryggerier.

TEXT OCH FOTO JENS WINGREN

En vägg av ljud slår emot oss när dörren öppnas till paketeringsdelen av bryggeriet. Tusentals bruna flaskor rusar genom etikettmaskinen, trycks in i lådor och samlas på pall. De allra första flaskorna av årets alkoholfria julöl lämnar produktionslinjen.

Men vi börjar från början. I centrala Nyköping ligger bryggeriet Nils Oscar, som med sina tretton anställda är ett av Sveriges mindre bryggerier. De är också det enda mindre bryggeriet i Sverige som tagit steget att ta fram en alkoholfri öl.

– Det kräver ju en viss investering. Dels tekniken för att framställa den alkoholfria ölen, dels utrustningen som krävs för att

mäta alkoholhalten. Bara det kan kosta som en mindre personbil, säger Patrick Holmqvist, huvudbryggare.

För att öl ska få kallas alkoholfritt får det som mest innehålla 0,5 procent alkohol och klara noggrann kontroll. Nils Oscars alkoholfria Pale Ale innehåller 0,4 procent.

– Med den procenthalten är det inga problem att kalla den för alkoholfri. Det

finns många matprodukter där det sker en jäsningsprocess och alkohol i den mängden uppstår, säger Ida Lindberg Klausen, produktchef.

Det vanligaste sättet att framställa alkoholfritt öl är att koka bort alkoholen från en redan färdig produkt. Men det är något som få mindre bryggerier har råd med. Dessutom kokar många aromämnen bort i processen och får ersättas artificiellt i efterhand. Patrick Holmqvist har i stället valt att satsa på att undvika att alkohol uppstår från första början.

– Genom att göra det så ogästvänligt som möjligt för jästen så kan vi förhindra en hög alkoholhalt, säger han.

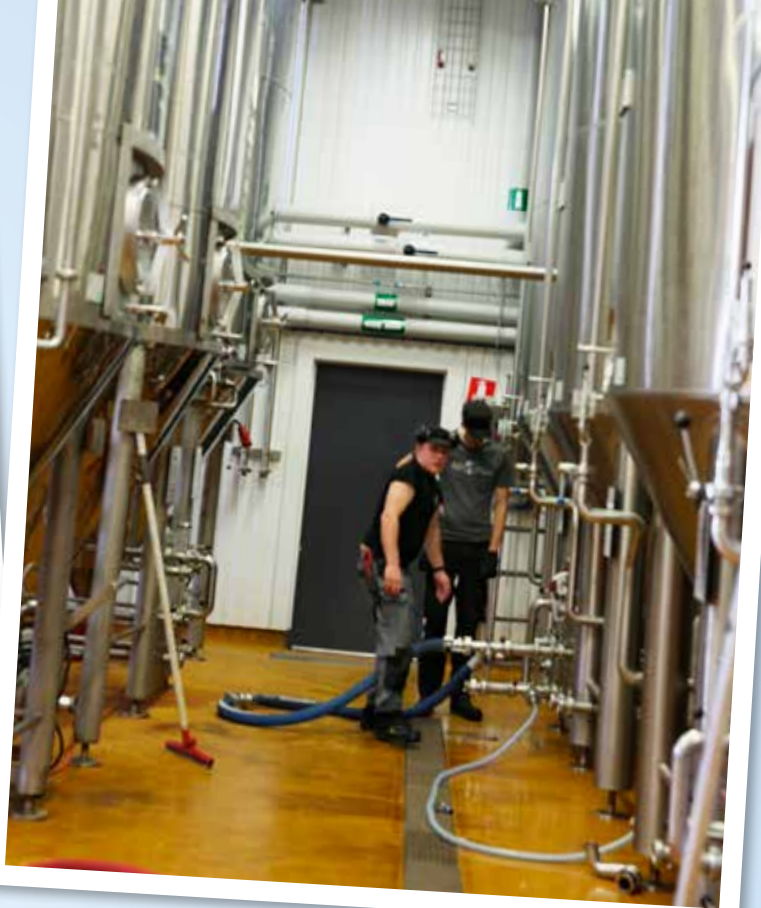
Processen börjar i ett sidorum till bryggeriet. Stora säckar med malt skärs upp och innehållet hälls ner i en maskin som hackar upp kornen och skickar dem

Ida Lindberg Klausen.

Vi har en alkoholpolicy när det gäller provsmakning, säger Patrick Holmqvist.

vidare. Dammet yr och kornen rasslar genom rören upp mot taket.

Ute i den stora bryggerihallen blandas malten med vatten och samlas upp i en mäskpanna. Redan här kan man förebygga uppkomsten av alkohol i ölet.

– Här har vi en högre temperatur vilket ger större sockermolekyler än i den vanliga produktionen, säger Patrick Holmqvist.

Efter detta silas ölet och humle tillsätts, alla partiklar ska separeras i virvelkar. Sedan kyls ölet ner till nära nollgradigt innan filtrering och tappning. Här tillsätts också jästen som hjälper till att neutralisera obehagliga smaker. Men tack vare kylan uppstår ingen jäsningsprocess. Metoden kallas kallkontakt och är bryggeriets sätt att stoppa alkoholbildning.

– Kylan gör att jästen inte bryter ner sockermolekylerna till alkohol, säger Patrick Holmqvist.

Patrick Holmqvist har varit med nästan sedan starten 1996. Den alkoholfria ölen är däremot en nykomling på bryggeriet.

– Vi lanserade vår första alkoholfria öl i december förra året. I dag gör vi klart vårt alkoholfria julöl och till sommaren hoppas vi ta fram en alkoholfri sommaröl, säger Ida Lindberg Klausen.

Det är en prioritering som ligger i tiden. Alkoholfritt är den kategori på Systembolaget som ökar allra mest just nu. Under tredje kvartalet av 2016 ökade försälj-

ningen av alkoholfritt på Systembolaget med 4,3 procent. I dag är den alkoholfria ölen en av Nils Oscars mest säljande produkter, den har till och med letat sig in på Systembolagets tiotoppslista över alkoholfria ölsorter.

– Det här är inte en produkt för nyktra alkoholist, säger Patrick Holmqvist som också betonar att han inte låter sin 13-åring dricka alkoholfri öl.

– Vi tyckte att det saknades en smakrik alkoholfri öl på marknaden, säger Ida Lindberg Klausen.

Patrick Holmqvist håller med. Han tycker personligen att alkoholfri öl är godare än läsk och att den alkoholfria ölen står sig bättre än alkoholfritt vin. Men smaken kan också vara triggande för vissa.

– Det här är inte en produkt för nyktra alkoholist, säger Patrick Holmqvist, som också betonar att han inte låter sin 13-åring dricka alkoholfri öl.

Efter några dagar i stora nerkylda cisterner i bryggeriet forslas ölet vidare för att tappas på flaska. Vätska sprutas in på löpande band och så mycket syre som möjligt pressas ut ur flaskan innan kapsylen trycks på plats och etiketten limmas på. Det hela sker i raskt tempo och Patrick Holmqvist har en färdig produkt att provsmaka.

Julölen är lite mörkare och lite rundare i smaken än den reguljära alkoholfria varianten. Smakprovet godkänns och Patrick Holmqvist kan andas ut. Förändringar i smaken kan uppkomma hela vägen till tappningen.

– Vi har faktiskt en alkoholpolicy när det gäller provsmakning, men de alkoholfria produkterna är det inget problem att dricka upp, säger han och korkar upp årets första julöl. ■

Salma Mohamed Dorombi,
Fadumo Aweys Sheikh och
Faiso A Yusuf.

HÄR DELAS KUNSKAP

På verksamhetsforum blandas seminarier om politik, alkoholnormen och hur man **skapar bra verksamhet** med umgänge och erfarenhetsutbyte.

TEXT OCH FOTO **EVA EKEROTH**

Får man tro de 75 deltagarna är rasterna lika viktiga som de utbildningspass som erbjuds. Det är främst i pauserna som man lär känna andra medlemmar och kan utbyta erfarenheter.

Under förmiddagsfikat på lördagen hamnar Lars-Ove Kårehed från Växjö och Marja Weck Lönn från Bromma vid samma bord. Lars-Ove Kårehed är född in i rörelsen och deltar i Verksamhetsforum för omkring 10:e gången. Marja Weck Lönn deltar för första gången.

– Att få träffa medlemmar från andra delar av Sverige är den viktigaste anledningen att komma hit. Jag får inspiration

och tips till vår verksamhet i Växjö, säger Lars-Ove Kårehed

Marja Weck Lönn har varit medlem i omgångar. Senast gick hon med för två år sedan.

– Tidigare har jag varit medlem när jag varit gravid och haft små barn, men för två år sedan kände jag att det var dags att bli medlem för gott. Jag anmälde mig till verksamhetsforum för att få mer kunskap om organisationen. Jag brukar jobba på ordenshuset på Skansen och känner att jag vill veta mer, både om organisationen och om alkoholpolitik. Jag vill få bättre argument, säger hon.

Ett av förmiddagens seminarium hand-

lar om nya grupper i IOGT-NTO. Ulrika Jansson, utvecklingskonsulent som också ansvarar för integrationsfrågor, berättar att under de tre år som IOGT-NTO har arbetat med integration i projektform har mellan 35 och 40 föreningar med nya grupper bildats.

– Det finns en del svårigheter som många är rädda för, till exempel språkproblem, rädsla för att nya grupper ska ta över organisationen, eller fördomar åt båda håll, men pratar vi med varandra och ger varandra tid så upptäcker vi snart att vi har fler likheter än olikheter, säger hon.

Hon anser att detta är ett av IOGT-NTO:s viktigaste uppdrag.

Marja Weck Lönn från Bromma och Lars-Ove Kårehed från Växjö.

Cecilia Carlen.

Ismail Mohammed och Abdi Rahman Warsame.

Panel med nybildade föreningar.

Rolf och Ing-Mari Olsson.

OCH ERFARENHETER

– Människor som sitter i förvar hos migrationsverket under flera år kommer inte in och möter det svenska samhället på riktigt. Här kan IOGT-NTO vara den naturliga mötesplatsen och bli det viktiga nätverk som behövs, säger Ulrika Jansson.

Föreningen Stand up for your self i Eskilstuna startade för ungefär en månad sedan. Salma Mohamed Dorombi, Fadumo Aweys Sheikh och Faiso A Yusuf är några av föreningens medlemmar på Verksamhetsforum.

– Vi har börjat med basketboll för flickor och fotboll för pojkar. Och så har vi läxhjälp, säger Salma Mohamed Dorombi.

– Området där vi bor i Eskilstuna behöver fler aktiviteter, för att bli ett levande

område, säger Fadumo Aweys Sheikh.

En panel bestående av fem representanter för föreningar där medlemmarna har somalisk bakgrund berättar om sina föreningars verksamhet och svarar på frågor. Lokalföreningen Somaliska fred i Flen jobbar med integration, främst med nyanlända ungdomar från krigshärjade Somalia. De har idrott, kultur och studiecirkel på programmet.

– Aktiviteterna ökade när vi blev en IOGT-NTO-förening och fick tips på vad man kan göra, säger Abdurahman Hussein Hassa.

Kulturföreningen Sweden Youth Liberation, SYL, har funnits knappt ett år, men redan anordnat två stora evenemang: Supercup i fotboll och en kulturfestival.

– Kulturfestivalen ska bli årligen återkommande, den 21 augusti. I år hade vi hip-hop och somalisk dans, nästa år kanske det blir arabisk dans, säger Abdi Ahmed Ali.

SYL har också kontakt med Fryshuset och ska starta "Lugna gatan" i Linköping.

Under frågestunden tar några pojkar upp frågan om hur man integrerar flickor i verksamheten. De efterlyser fler gemensamma aktiviteter. De får rådet att knyta till sig några flickor och göra dem till ledare så att andra vågar följa efter.

– Tjejerna vill kanske komma, men de kan ha en bror som inte tycker att de ska gå ut. Den synen vill vi ändra på, säger Ismail Mohammed, en av pojkarna som väckte frågan.

– Att flickor ska vilja komma och känna sig trygga är viktigt, säger Abdi Rahman Warsame.

– De tror att fritidsaktiviteterna som finns bara är för killar. Då skapar man en tjejgrupp. Det är inte bra, säger Haisam Abdel Karim. ■

"Aktiviteten ökade när vi blev en IOGT-NTO-förening."

ABDURAHMAN HUSSEIN HASSA

HÄR BLIR VÅLD SYNLIKT

I Bosnien-Hercegovina är våld mot kvinnor i nära relationer vanligt – men få brott anmäls. I **pjäsen Hidden Shadows** dras det dolda våldet fram i rampljuset.

TEXT LINA MATTEBO FOTO EMIL MALMBORG

ET

En man och en kvinna står mitt på scenen. Hon har nyss fått blommor av honom, vacker musik spelas ur högtalarna. Paret kramas, de ser kära och lyckliga ut. Men så plötsligt förändras något i mannens ansiktsuttryck. Han trycker kvinnan ifrån sig, stirrar på henne och knuffar henne hårt. Slår, sparkar, tar stryptag – i luften – men på andra sidan scenen påverkas kvinnans kropp av mannens rörelser. Hon lyfts upp från marken, kastas åt sidan, kravlar till slut upp på en stol. Andas högt, kämpades.

– Den här scenen kallar vi smekmånaden. Det är en speciell term när man pratar om könsbaserat våld. Allt är lugnt och bra när mannen försöker gottgöra vad han gjort. Men sen börjar allt om, berättar Matej Baškarad, som spelar den manliga huvudrollen i dokumentärteatern *Hidden Shadows*, i en paus i repetitionen.

Föreställningen kom till som en reaktion på den forskning som visar att bara fem procent av våldsbrott mot kvinnor i nära relationer rapporteras till polisen i Bosnien-Hercegovina. Nu har projektet, som får stöd av IOGT-NTO-rörelsen, tagit sig hela vägen till FN i New York.

– Projektet hade inte kunnat växa så här mycket om vi inte hade fått pengar från IOGT-NTO, säger Nedim Pripoljac, program manager på CEM.

– Vi började fundera på vad vi kunde göra, säger Adis Arnautovic, manager för IOGT-NTO:s partnerorganisation CEM som står bakom projektet.

Först tänkte de göra broschyrer eller arrangera seminarier, men så tänkte de ett steg till och kom på att de i stället ville skapa en teaterföreställning. Det visade sig vara en väldigt lyckad idé. Från början var *Hidden Shadows* tänkt att vara ett mindre lokalt projekt i staden Travnik, där CEM:s

huvudkontor finns. Men nu är det tredje året som föreställningen sätts upp, och den har spelats på flera platser i både Bosnien-Hercegovina och i grannlandet Serbien.

Förra året bjöd UN Women in gruppen till FN:s Kvinnokommissions årliga möte i New York för att presentera projektet och prata om hur alkohol påverkar våld mot kvinnor. Eventet var så populärt att åhörare fick sitta på golvet för att få plats.

– Pjäsen har gett oss många nya kontakter, så den har betytt mycket och gjort oss mer kända som organisation, konstaterar Adis Arnautovic.

De har också utarbetat en kortare version av pjäsen som de spelar upp på skolor, med diskussionspass efteråt – något det finns ett stort intresse för. Trots de internationella framgångarna tycker Matej Baškarad att det har varit mest givande att spela i skolorna.

– Då kan jag verkligen se publikens reaktioner och det känns som att vi påverkar mer där, säger han.

Skådespelarna repeterar i Travniks kulturcentrum. I taket ovanför scenen hänger stora tygstycken och på golvet

"Jag blev chockad när jag läste på inför att jag skulle medverka i pjäsen."

MATEJ BAŠKARAD

En viktig del av teatern är att lyfta fram hur alkohol är sammankopplat med våld i nära relationer.

står långa rader av stolar med röda dynor. Ibland bryter regissören Oliver Jović in för att ge tips. I *Hidden Shadows* speglas både kvinnans och mannens historia. Men också hur samhällets institutioner, som polis, socialtjänst och rättsväsende, behandlar våld i nära relationer.

– Det här är inte ett individuellt problem, utan det handlar om att hela vårt samhälle vänder bort ansiktet. Vi är alla skyldiga, säger Adis Arnautovic.

För att betona just detta sitter publiken under föreställningarna innanför ett polisband som har dragits runt alla stolar.

– Pjäsen har öppnat mina ögon. Innan jag var med i den lade jag inte märke till det här problemet så mycket. Men nu när jag läser tidningen ser jag notiser om våld i hemmet hela tiden, säger Matej Baškarad allvarligt och fortsätter:

– Jag blev chockad när jag läste på inför att jag skulle medverka i pjäsen. Det var som att någon delade mig i två. Jag blev iskall och ville bara börja gråta.

Allt i manuset är baserat på verkliga händelser. Genom att intervjua offer, myndigheter och organisationer, och läsa artiklar och inlägg på olika forum fick regissören

– Alkohol är inte själva grundproblemet, men det ökar våldet, säger Adis Arnautovic, manager på CEM.

Oliver Jović fram dokumentärt material att arbeta med.

– Våld i hemmet är ett stort problem i vårt samhälle, och vi bestämde oss för att försöka kämpa mot problemet med hjälp av konst och teater, säger Oliver Jović.

Han är förvånad över att teatern har fått så mycket uppmärksamhet, eftersom så få pratar om våldet mot kvinnor i vanliga fall.

– Jag tror inte att teatern i sig har förändrat situationen. Konst är inte så starkt

att det kan förändra såna saker. Men vi har fått människor att prata om problemet. Så små steg har definitivt tagits, menar Oliver Jović.

Teatern är interaktiv. Mitt i föreställningen går skådespelarna ut i publiken och ställer frågor, som "Vem skulle du ringa om du märkte att din granne blev slagen?"

– Jag ville höra vad publiken har att säga om problemet, svarar Oliver Jović på frågan om varför han involverar publiken:

– Det har skapats väldigt intressanta känslöstämningar mellan skådespelarna och publiken.

Renata Ignjić, som spelar den kvinnliga huvudrollen, bekräftar det:

– Svaren från publiken har förändrat mitt perspektiv på flera saker och gjorde mig väldigt förvånad. Vi frågar till exempel om de någonsin har slagit sin fru och en man svarade inför alla "Ja, såklart." Så normalt är det, säger hon.

Det är vanligt att besökarna reagerar starkt på föreställningen.

– Många ur i publiken är chockade och gråter. Till och med män gråter. En äldre herre kom efter en föreställning med tårfyllda ögon och sa att den här pjäsen borde

Matej Baškarad.

Renata Ignjić.

Oliver Jović.

"Hon kramade oss jättelänge efteråt trots att alla andra hade gått, och grät och grät."

RENATA IGNJIĆ

spelas varje dag innan nyheterna på tv. Han tyckte att den verkligen var en ögonöppnare och att alla därför borde se den, berättar Matej Baškarad och fortsätter:

– Kanske kan pjäsen få människor att göra något om de hör sin granne slå sin fru, i stället för att låtsas om som om man inte hör.

Det har också funnits många offer för våld i publiken. Renata Ignjić minns speciellt en tjej som satt på första raden och när föreställningen var slut berättade att pjäsen handlade om hennes liv.

– Hon kramade oss jättelänge efteråt trots att alla andra hade gått, och grät och grät. Jag blev chockad såklart, men också uppmuntrad av att pjäsen faktiskt når ut och att den ger effekt, säger hon.

Inför föreställningarna läggs det ut flyers på alla stolar med telefonnummer till bland annat skyddade boenden. Mer än så kan de inte göra för de utsatta i publiken menar Adis Arnautovic.

– Vi har inte ett system för att ta hand om dem, det är inte vår uppgift. Vår uppgift är att skapa uppmärksamhet kring frågan, och att den är allas vårt problem, säger han.

Men för att skapa så mycket förändring

som möjligt är *Hidden Shadows* inte enbart en teaterföreställning, utan ett helt koncept. CEM har tagit fram affischer och stora banners med fakta om våld i nära relationer, som de inför varje föreställning hänger upp på offentliga platser i den aktuella staden. De har också engagerat kända personer från varje stad där föreställningen visas, som stödjer kampanjen. CEM tar också kontakt med politiker för att försöka förändra situationen.

– Om vi inte påverkar dem som bestäm-

mer kommer ingenting att förändras. Vi försöker därför driva på för att politikerna ska ta sitt ansvar, säger Nedim Pripoljac, som är programansvarig på CEM:

– Med *Hidden Shadows* vill vi förmedla: var inte en skugga, prata om problemet, säg det högt så att alla hör! ■

Fotnot: CEM står för Centar za edukaciju mladih, vilket betyder ungefär Centrum för ungdomspedagogik eller centrum för ungdomars utbildning.

Fakta Varannan kvinna utsatt för våld

Våld mot kvinnor och flickor är ett stort problem i Bosnien-Hercegovina. Våldet är utbreddt och ses ofta som socialt acceptabelt. Och det är störst risk för kvinnorna att bli utsatta av sin partner eller sin familj.

Vad innebär våld i nära relationer?

I Istanbulkonventionen definieras våld i nära relationer som "alla former av fysiskt, sexuellt, psykiskt eller ekonomiskt våld som förekommer inom familjen eller inom hemmet, eller mellan tidigare eller nuvarande makar eller partners, oavsett om gärningsmannen delar eller har delat hus med offret".

Så utbredd är våldet mot kvinnor

Eftersom få anmäler, våldet tystas ner och anses kanske inte ens vara ett problem, finns det lite data om våld i nära relationer. Men enligt en undersökning gjord av en av Unicefs samarbetsorganisationer har 23 procent av kvinnorna blivit slagna av sina partners och 20 procent har blivit hotade med våld, ofta upprepande gånger. Enligt den första större forskningsrapporten som gjorts på

könsbaserat våld i Bosnien-Hercegovina, *Prevalence and characteristics of violence against women in Bosnia and Herzegovina*, 2013, har nästan hälften av alla kvinnor över 15 år åtminstone någon gång i livet blivit utsatt för någon form av våld. Medan bara runt 5 procent anmälde våldet.

Detta görs för att förhindra våld

I augusti 2014 godkände Bosnien-Hercegovina Europarådets konvention om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och av våld i hemmet, den så kallade Istanbulkonventionen. Det innebär att staten lovar att ta ansvar för att förebygga våld mot kvinnor, att skydda offren och att döma gärningsmännen. Något organisationer inom civilsamhället som jobbar med frågan anser är ett stort steg framåt – även om det är en lång väg kvar att gå.

SIDA finansierar det treåriga projektet *Standards and Engagement for Ending Violence against Women and Domestic Violence in Bosnia and Herzegovina*, som drivs av UN Women i Bosnien-Hercegovina och som startat i år.

Lyssna på **accentpodden**

Avsnitt 5 – Julen

ute nu på hemsidan och i din podcastapp

HALLÅ DÄR!

Kristofer Steen

Aktuell som regissör av operan *Stilla min eld*.

FOTO: MATS BÄCKER

Du har en bakgrund som Straight Edge-musiker. När var det?

– Jag spelar fortfarande i rockbandet Refused, men straight edge har jag lämnat bakom mig, trots att det på många vis formade mig som person. Straight edge var väldigt stort i Umeå när jag var ung på 90-talet. Det var egentligen inget aktivt ställningstagande från min sida att vara nykterist utan det handlade mer om att ingen av oss var intresserad av att dricka. Vi tyckte att alkohol var extremt trist och ville fokusera på annat.

Är du fortfarande nykterist?

– Nej, men jag anser fortfarande att alkoholnormen är jättetråkig. Alkohol är ett substitut för annat och jag kan tycka att det är vettigare att göra saker med mer substans. Folk lägger väldigt mycket tid på barer och på att dricka. Själv köper jag inte den livsstilen och är ifrågasättande när det gäller alkoholnormen.

Dricks det mycket i musikervärlden?

– Inom rockvärlden förekommer det oproportionerligt mycket alkohol, så där sticker jag ut med min måttlighet. Men i operavärlden är det inte samma fokus på alkohol och festande. För en operasångare är kroppen ett instrument, som man måste sköta om. Det finns inte samma tillgång till alkohol och man arbetar efter andra strukturer och ramar.

MARIA ZAITZEWSKY RUNDGREN

BOOK

Närgången och ångestladdad skilsmässoroman

Berättelse om ett äktenskap
Geir Gulliksen
Weyler

ROMAN Timmy och Jon heter ett lyckligt par med två barn. De har bestämt att de inte ska vara som andra par. De ska inte låta svartsjuka och kontroll förstöra deras intimitet och närhet. Vad som än händer ska de hålla samman. Om en av dem blir attraherad av en annan ska den andre generöst se på, vara tillåtande, utan att döma. Den som ges frihet kommer ju tillbaka. Och när Timmy träffar mannen som Jon kallar Handsken, vill han hålla det som de lovat

varandra. Han, den mjuka, inkännande hemmapappan, ska inte stå i vägen för sin hustru om hon nu vill flyga i väg en stund med en annan man. Och flyger iväg gör hon på lätta fötter. De joggar och skidar ihop, tillbringar allt längre dagar tillsammans, medan Jon väntar hemma med krympande självkänsla och ett stigande självförakt. Till slut blir han som en våt fläck, förkrossad, sviken – och häpen över att hon nu faktiskt själsligen är med någon annan. De två som skulle dela allt, berätta allt för varandra. Det är smärtsamt att läsa och oavbrutet intressant. Gulliksen dissikerar det moderna äktenskapets alla beståndsdelar. Höga, vackra ideal blir till ingenting när tilliten bryts och kärleken byts ut.

MARIA ZAITZEWSKY RUNDGREN

BOOK

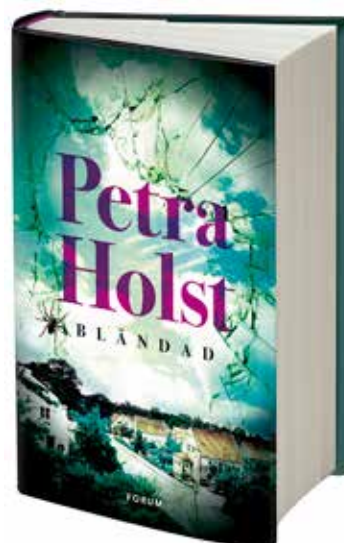
Jagad av en psykopat

Bländad
Petra Holst
Forum

ROMAN När tvåbarnsmamman Liv en dag får en ny granne får hon en obehaglig chock. Grannen heter Malena och är hennes barndomskompis. De har inte setts sedan gymnasietiden, då en traumatisk händelse ändade vänskapen: Livs kärlek, läraren Julian, dog oväntat och efter det var ingenting sig likt. Nu, nästan tjugo år senare, är Malena tillbaka. Och hon förnekar sig inte. Snart lyckas hon vända alla grannar emot Liv och hon raggar skamlöst på hennes man Martin. Snaran dras sakta åt. Folk

börjar titta snett på Liv och ett brev med allvarliga anklagelser dyker upp på hennes arbetsplats. Liv inser att Malena är ute efter att förgöra henne och hon skyr inga medel. Spännande och intressant om en kvinnlig psykopat som bokstavligen går över lik för att få som hon vill.

MARIA ZAITZEWSKY RUNDGREN

FILM

FOTO: FOLKETS BIO

Författardrömmar i Jordbro

Måste gitt
Tri Art
Av Ivica Zubak

FILM Metin är en turkisk kille som bor i Jordbros miljonprogram tillsammans med sin mamma och sin lillebror, och som försörjer sig på småkriminalitet. Jargongen är tuff, men Metin har också en mjuk sida. I hemlighet skriver han en dagbok, en detaljerad berättelse om livet i förorten, och han

drömmer om att bli författare eller skådespelare. Men dagboken kommer på villovägar och hamnar så småningom i händerna på en entusiastisk bokförläggare. Metin är en rå talang och erbjuds möjligheten till ett helt annat liv, bortom kriminalitet och fattigdom. Men vägen dit är snårig. Hans författardrömmar ses inte med blida ögon av kompisarna. Och när polisen får nys om hans skumraskaffärer får han det hett om öronen. *Måste gitt*

är en film som vill leka med och bryta ner fördomar om förorten. Inledningen känns lite skakig; är det inte väl mycket klichéer? Men snart griper den tag med värme, humor, bra skådespelare och en drastisk händelseutveckling. En variant av succén *Jalla Jalla*, med lika många roliga biroller, men med mer svärta och djup. En mänsklig och varm film om utanförskap och drömmar. *Premiär 6 januari.*

MARIA ZAITZEWSKY RUNDGREN

BOOK

Okritiskt om måttligt drickande

För mycket för ofta
– effektiva metoder för måttligt drickande
Anders Hammarberg, Karin Ramberg
Natur & Kultur

SJÄLVHJÄLPSBOK Kring frågan huruvida det går att lära sig att dricka måttligt tvistar de lärde. Många som har haft ett alkoholberoende menar att helnykterhet är det enda raka, medan andra hävdar att det visst går att hitta en "lagom" nivå. Frågan är kontroversiell, inte minst i nykterhetsrörelsen, och därför är det intressant att fundera över den här självhjälpsboken som vänder sig till den som vill se över sitt drickande och förändra sina alkoholvanor. Boken grundar sig på KBT (kognitiv beteendeterapi) och läsaren får lära sig att kartlägga risk-situationer och sätta upp mål. Våldigt hands-on med praktiska

övningar varvat med teori samt överskådliga kapitel. Så långt allt väl. Min invändning är att boken – trots att man i början tar upp

diskussionen om verkligen alla kan lära sig att dricka måttligt – ingenstans problematiserar det måttliga drickandet för tidigare alkoholberoende. Bokens utgångspunkt är att det går att "lära om" och varje steg syftar till att nå sitt mål: en rimlig konsumtion. Jag hade också velat läsa något om hur den som *inte* klarar måttlighet kan göra och tänka. Och vad händer när måttligheten snabbt åter övergår i ett beroende? Det är ett potentiellt problem som ofta nämns, men som inte fördjupas.

MARIA ZAITZEWSKY
RUNDGREN

MISSA INTE!

1 TEATER
Föreställ-
ningen Leif

är berättelsen om skådespelaren Leif André, Stadsteatern, och är en historia om alkohol, teater, våld, politik och kärlek. En historia om livet och en klassresa genom ett sönderfallande folkhems-Sverige tillsammans med en människa som gång på gång reser sig.

FOTO: CARL BENGTSSON / SKARP AGENT

FOTO: SF.SE

2 FILM Utan ett öre på fickan söker sig det fattiga Marie-Louise till New York. Plötsligt uppenbarar sig en chans där hon kan visa upp sin sanna passion för omvärlden – dansen. Men hon får snart konkurrens av en stjärna på danshimlen: Isadora Duncan. Suggestivt och vackert i historisk miljö. *Dansaren* har biopremiär den 16 december.

FOTO: BO HÅKANSSON

3 BOK Cecilia Johansson föddes med FAS (fetalt alkoholsyndrom). Hon har föreläst i flera år om sitt syndrom, har varit ambassadör för Drugsmart, samt skrivit en bok om sitt liv. Just nu skriver hon på en bok om 16-åriga Stella som kommer ut i vår.

Känner du
någon som borde
bli Medlemmen?

TIPSA OSS på
accent@iogt.se eller
Accent, Box 12825,
112 97 Stockholm

"Medlemskapet har gett
mig stadga genom livet."

Hur länge har du varit medlem?

– Jag har aldrig druckit en droppe sprit och har varit trogen medlem i 72 år. Men jag saknar den nyktra gemenskapen från förr. Som femtonåring fick jag ansvaret att ta över och bygga upp den insomnade 48–49 Fyrbåken i Sangis i Norrbotten, varifrån jag ursprungligen kommer. Jag var den yngste någonsin som fick bli ordförande i en loge. Men jag hade hjälp av några av mina äldre bröder.

Hur gick det med logen?

– I tio år skötte jag den och fick den att blomstra. 87 ungdomar anslöt sig och blev medlemmar. Inte fy skam i en by där hembränning var legio! Vi gjorde utflykter i Bottniska viken, grillade korv vid lägereld, sjöng och hade trevligt. Det var viktigt i en by där det inte fanns något att roa sig med för unga människor. Några pengar hade vi inte, men jag såg till att tugga bullar på Konsum och få dagsgammalt bröd av bagaren, på så vis hade vi alltid att äta under våra utflykter. Senare anordnade jag danser också. Det var väldigt poppis. Jag tycker fortfarande att det viktigaste frågan för IOGT-NTO är att bygga upp bra verksamhet för unga människor, så att de håller sig borta från alkoholen.

Hur engagerad är du i dag?

– Jag är med i Syskonkretsen i Stockholm och går på alla möten, som infaller varannan vecka. En stor del av mitt sociala liv finns inom föreningsverksamheten.

Vad har medlemskapet betytt för dig?

– Det har gett mig stadga genom livet och en tydlighet i var jag står. Men som ung blev jag ofta smäddad av pojkar på bygden som skrek "logejäväl" efter mig. De ville slåss, men jag var stark och kunde slå tillbaka.

MARIA ZAITZEWSKY RUNDGREN

Bengt Svanberg

ÅLDER: 87 ÅR.

BOR: I SÖDRA STOCKHOLM.

FAMILJ: SEX BARN, VARAV
FYRA ÅR I LIVET OCH BARNBARN.

GÖR: PENSIONÄR.

FOTO: IOGT-NTO BANADIR

Mat och kunskap med Banadir

I november arrangerade IOGT-NTO Banadir i Katrineholm ett seminarium om integration och IOGT-NTO. 40 glada deltagare serverades god mat och ny kunskap, berättar Ulrika Jansson.

FOTO: PRIVAT

NBV startar samarbete med krog i Karlshamn

Under december kommer NBV i Karlshamn i samarbete med den lokala irländska puben Lochness att erbjuda alla kroggäster som vill vara nyktra alkoholfria drycker. Den nyktra satsningen kommer att synas i sociala medier och lyftas fram i menyn.

– Det är kontroversiellt att nykterhetsrörelsen samarbetar med krogvärlden. Men vi vill komma in i miljöer där folk dricker alkohol för att få igång en diskussion kring alkohollagen. Det är ju ingen vits med att bara prata med dem som redan är nykterister, säger Emanuel Norén, verksamhetsutvecklare på NBV i Karlshamn.

FOTO: VÅRA GÅRDAR

Drömme blev årets Våra Gårdar-lokal

Den förening vars lokal håller god standard, har bra verksamhet inom nykterhetsrörelsen samt ett gott samarbete med bygden kan utses till Årets Våra Gårdar-lokal. I år föll valet på Valhallalokalen i Drömme, väster om Örnsköldsvik, som tilldelades en prissumma på 5 000 kronor till ett kulturarrangemang.

– Vi är förstås stolta och glada. Utmärkelsen innebär en bekräftelse på att vi gör något bra, säger föreningsordförande Olle Häggström.

Lyckad integration i Skutskär

FOTO: GUN JOHANSSON

Under hösten har IOGT-NTO i Skutskär genomfört många aktiviteter under Gun Johanssons ledning. Bland annat har man haft cirklar om barnkonventionen och arrangerat en mängd utflykter i kommunen. Ett lyckat integrationsprojekt kröntes av en härlig fest.

8700

BARN NÅDDES AV VIT JULS AKTIVITETER FÖRRA JULHELGEN.

Genom en studiecirkel på NBV blev IOGT-NTO-föreningen Vildvuxens dröm om ett eget fanzine verklighet.

FOTO: NATHALIE C. ANDERSSON

Förbundsordföranden. Johnny Mostacero

Fira en Vit jul med oss!

Jag har i tidigare krönikor beskrivit min målsättning om att vi i vårt land ska kunna samtala öppet och ärligt om alkohol utan att någon ska behöva hamna i försvarsställning. Vårt arbete med att utmana alkoholnormen är ett första steg för att öppna upp ett sådant samtal. Därför gläder det mig att ett flertal så kallade kändisar den senaste tiden haft modet att offentligt pratat ut om sitt tidigare förhållande till alkohol. Något som det ofta är svårt att prata om både för den som det berör och för de som finns i omgivningen. Christer Sjögren talade ut i *Skavlan*, och Tommy Nilsson gjorde det i samband med sin medverkan i *Så mycket bättre*. Tidigare har My Skarsgård berättat om sitt alkoholmissbruk som tog fart när hon insjuknade i cancer. På ett personligt och naket sätt har de satt ord på hur drickandet påverkat dem negativt, och vilken befrielse de upplevt när de valt att skipa alkoholen till förmån för ett liv i nykterhet. Det är modigt och viktigt. Inte minst för alla de som vill, men ännu inte vågat be om hjälp.

"Du behöver inte vänta tills nästa liv Göran!"

I skrivande stund har jag precis lyssnat på vår tidigare statsminister Göran Persson som talar ut om alkohol i IQ:s *Fyllepodden*. Han säger många kloka saker om egna erfarenheter, om sina vänners alkoholbruk, och han är tydlig med att han står bakom vår svenska alkoholpolitik. När han kommer in på de människor i hans omgivning som haft alkoholproblem så säger han: "Ibland har jag sagt att om jag fick leva om mitt liv, då skulle jag aktivt avstå alkoholen. Som ren solidaritetsytring."

Du behöver inte vänta tills nästa liv Göran, du är välkommen att tillsammans med oss utmana alkoholnormen. Varför

inte börja med att delta i vår framgångsrika kampanj Vit Jul som vi i år genomför för tionde gången? Att skriva under ställningstagandet att avstå alkohol under julaften, juldagen och annandagen är en bra början. Många av våra medlemmar är engagerade i Vit jul, som förutom ställningstagandet, även erbjuder barn och ungdomar alkoholfria jullovsaktiviteter. Vill du som inte är medlem delta i kampanjen och tillsammans med oss fira en nykter jul kan du gå in på vitjul.se och lämna ditt personliga ställningstagande. Den som vill kan här bidra till IOGT-NTO-rörelsens viktiga arbete genom att ge en gåva.

Jag vill också önska alla medlemmar i rörelsen, samt alla övriga läsare, en God Jul och ett riktigt Gott Nytt År!

Kalendarium för IOGT-NTO 2017

Januari

Jan-feb Föreningsårsmöten
20 Förbundsstyrelsemöte
21–22 Januarikonferens, Stockholm
27–28 NBV: Huvudmannamöte

► FOKUS

Januarikonferens, Stockholm
En samling för dig som sitter i en distriktsstyrelse, är anställd vid distriktet eller arbetar som utvecklingskonsulent.

Februari

Jan-feb Föreningsårsmöten
3 Accent nr 1 ges ut
1/2–30/11 Ansökningsperiod för lokala utvecklingsprojekt

► FOKUS

Föreningsårsmöten
Delta i din lokalförenings årsmöte och var en del av vår demokratiska process. När vi gör saker tillsammans i föreningen skapar vi förändring. Här planerar vi det kommande året för föreningen.

Mars

Mars-april Distriktsårsmöte
8 Internationella kvinnodagen
10–12 Engagemangskonferens
17 Accent nr 2 ges ut
17–19 Förbundsstyrelsemöte, Dagöholm

► FOKUS

Distriktsårsmöte
Våra distriktsårsmöten är en demokratisk samling där ombud från alla föreningar träffas för att ta ställning till planer för framtiden i distriktet. Även de som inte är ombud är välkomna.
Insamling
En insamling till vårt internationella arbete genomförs.

April

Mars-april Distriktsårsmöte
18 Motionsstopp, kongressen
28 Accent nummer 3 ges ut
29 Sista ansökan till Strandmanfonden
29/4–1/5 Socialt forum, Vingåker

► FOKUS

Socialt forum, Vingåker
En rolig helg dit alla är välkomna som vill gå på både föreläsningar och workshops. Det blir garanterat kamratskap.

Maj

5–7 Förbundsstyrelsemöte
25 Folknykterhetens dag
22–28 Folknykterhetens vecka

► FOKUS

Folknykterhetens vecka 22–28 maj
Under Folknykterhetens vecka sprudlar det av aktiviteter i våra distrikt och föreningar. Vi tar chansen att berätta för fler om vårt påverkansarbete.

Juni

27 Förbundsstyrelsemöte
16 Accent nr 4–5 ges ut
27/6–2/7 IOGT-NTO-rörelsens kongresser, Karlstad

► FOKUS

IOGT-NTO-rörelsens kongresser
Mötesplatsen för alla som är intresserade av att diskutera viktiga framtidsfrågor och utbyta erfarenheter med andra medlemmar i rörelsen. Vi utlovar ett brett utbud av seminarier, utflykter, fester och kongressförhandlingar vilket gör besöket både viktigt och roligt.

Juli

2–9 Almedalsveckan
25–31 Stockholm Pride

► FOKUS

Insamling hela sommaren till förmån för vårt sociala arbete för barn och unga. Sprid gärna våra fantastiska sommaraktiviteter till fler.

Augusti

21–23 Rörelsegemensam personalsamling
24–27 Förbundsstyrelsens strategidagar
31 Sista ansökan till Oskar Franzéns Stipendiefond

September

1 Accent nr 6 ges ut
8–10 Regionala kurs-kurshelger
22–23 Förbundsstyrelsemöte
23–24 Samling för distriktsordförande och distriktskassörer, Stockholm
29–30 Engagemangskonferens
28/9–1/10 Bokmässan i Göteborg

► FOKUS

Engagemangskonferens
Vi träffas för att få tips och idéer för att fler ska kunna engagera sig mer.

Oktober

Insamling världens barn
1–31 Engagemangsmånad
3 International Drinking day
6 Accent nr 7 ges ut
20 Sista anmälan till frågetävlingen Pumpen 2017

► FOKUS

Engagemangsmånad
Vi skapar möjligheter för fler att engagera sig genom Sober October, Världens barn och genom att utmana alkoholen.

November

5 IOGT-NTO fyller 138 år
10 Accent nr 8 ges ut
12–14 Verksamhetsforum, Tollare folkhögskola
20–21 Förbundsstyrelsemöte

► FOKUS

Verksamhetsforum, Tollare folkhögskola
Mötesplatsen för intressanta seminarier och föreläsningar och vi lovar att det finns godbitar för alla oavsett om du är alldeles ny medlem eller om du har varit medlem en längre tid.

December

1/12–6/1 Vit jul
1–31/12 Insamling till förmån för Vit jul
22 Accent nr 9–10 ges ut

► FOKUS

Vit jul
IOGT-NTO-rörelsen arrangerar Vit jul-aktiviteter för barn och unga runt om i landet under jullovet. Vi skapar mötesplatser för barn och unga samtidigt som vi uppmanar alla vuxna att fira en alkoholfri jul.

Löpande över året hålls det olika typer av videokonferenser för medlemmar som är intresserade av internationellt engagemang och för kamratstödsgrupper.

IOGT-NTO INFORMERAR

www.iogt.se • www.sobernet.nu • 08-672 60 05 • info@iogt.se

Stort tack till alla som köper lotter som gör skillnad

Miljonlotteriet erbjuder lotter via prenumeration, digitalt och i butik samt bingo online. Miljonlotteriet grundades 1964 och är ett av Sveriges ledande spelföretag.

Sedan år 2000 uppgår det totala överskottet till 1,8 miljarder kronor. Hela överskottet går till IOGT-NTO-rörelsens arbete.

När du köper lotter bidrar du till en nykrigare värld. Tack!

Välkomna till IOGT-NTO!

Nybildade IOGT-NTO-föreningar:

- 6750 IOGT-NTO FC Bröder, Flen, Södermanlands distrikt av IOGT-NTO
- 6751 IOGT-NTO Somali youth group, Kramfors, Västerbottens distrikt av IOGT-NTO
- 6752 IOGT-NTO Kvinnors utvecklingsgrupp, Nyköping, Södermanlands distrikt av IOGT-NTO
- 6753 IOGT-NTO Rajo Sweson, Norrköping, Östergötlands distrikt av IOGT-NTO
- 6754 IOGT-NTO Stand up for yourself, Eskilstuna, Södermanlands distrikt av IOGT-NTO

Föreningarna och deras medlemmar hälsas varmt välkomna in i IOGT-NTO-familjen. Lycka till med verksamheten!

GLÖM INTE ATT BETALA DIN MEDLEMSAVGIFT

Kom ihåg att betala din medlemsavgift för 2016. Det finns flera olika sätt att betala på.

- **Inbetalningsavi** – använd den avi som du fick via brev i januari. Du kan också använda påminnelseavin.
- **Autogiro** – använd blankett som är skickad till dig, eller ladda ner från www.iogt.se/medlemssidor.
- **SMS** – skicka IOGT (mellanslag) personnummer (ex: IOGT 19850506xxxx) till 72456. Ev operatörsavgift kan tillkomma.
- **Betala med kort** på www.iogt.se/medlemssidor och klicka dig till betalsidan.
- **Swish** – Den nya medlemmen kan betala direkt genom att swisha till nummer 123 671 3135. Meddelandet ska innehålla följande: IOGT (mellanslag) personnummer (mellanslag) förnamn, efternamn.

SNART ÅRSMÖTE I FÖRENINGEN

Det är dags att planera in 2017 års årsmöte i IOGT-NTO-föreningen, om ni inte redan gjort det. Läs mer och få tips på vår hemsida www.iogt.se/foreningsservice.

"VÄNNER I VÄRLDEN" FLYTTAR TILL IOGT-NTO-RÖRELSEN IDEELL FÖRENING

För dig som stödjer vårt internationella arbete genom Vänner i världen innebär det att vi, om du stödjer verksamheten via autogiro, kommer att behöva ett nytt autogiro-medgivande från dig.

Betalar du din gåva med inbetalningsavi kommer vi att skicka ut blanketter med det nya kontonumret.

Nytt 90-konto för IOGT-NTO-rörelsen ideell förening är: **90 05 19-0**.

LYSSNA PÅ PODDEN ASKALAS

Den 3 november släpptes det första avsnittet av podden Askalas. I podden diskuteras olika teman relaterade till alkoholnormen, till exempel raggning, fest, jobbet och kompisrelationer. Och varför är alkohol egentligen så starkt kopplat till traditioner och högtider? Podden finns på iTunes och på askalas.nu. Lyssna direkt på www.askalas.nu eller www.iogt.se/itunesaskalas.

ENGAGERA DIG I VIT JUL!

- Samla in ställningstaganden från personer som skriver under på att fira julhelgen utan alkohol.
 - Arbeta ideellt med en julaktivitet på din ort.
 - Ge ett bidrag för att stötta vår verksamhet.
 - Bli aktivist på sociala medier.
- Din insats gör skillnad!

ÄNDRA KONTAKTUPPGIFTER

Vill du ändra eller uppdatera dina kontaktuppgifter?

Gå in på länken nedan för att komma till formuläret där du snabbt och enkelt kan ändra dina uppgifter i IOGT-NTO:s medlemsregister.

iogt.se/medlemssidor/uppdatera

TIPS PÅ ENGAGEMANG

- Tipsa om IOGT-NTO:s alkohol-rådgivning
- Värva en medlem till IOGT-NTO
- Uppmana dina vänner att ta ställning för Vit jul
- Dela med dig av Accent när du läst klart den

FÖLJ IOGT-NTO I SOCIALA MEDIER

Du vet väl att IOGT-NTO finns i flera olika sociala medier? Om du väljer att följa oss där finns det möjlighet att få löpande information om aktuella IOGT-NTO-aktiviteter.

- Facebook:
www.facebook.com/iogtnto
- Twitter: @iogtnto
- Instagram: @iogtnto

Kalendarium 2017

JANUARI

- 20..... Förbundsstyrelsemöte
- 21-22..... Januarikonferens, Stockholm
- 27-28..... NBV: Huvudmannamöte

FEBRUARI

- 3..... Accent nr 1 ges ut
- 1/2-30/11... Ansökningsperiod för lokala utvecklingsprojekt
- 2..... Videokonferens, kamrattstöd

MARS

- Mars-april. Distriktssårsmöten
- 2..... Videokonferens, kamrattstöd
- 8..... Internationella kvinnodagen
- 10-12..... Engagemangskonferens
- 17..... Accent nr 2 ges ut
- 17-19..... Förbundsstyrelsemöte, Dagöholm

APRIL

- Mars-april Distriktssårsmöten
- 6..... Videokonferens, kamrattstöd
- 18..... Motionsstopp, kongressen
- 28..... Accent nummer 3 ges ut
- 29..... Sista ansökan till Strandmanfonden
- 29/4-1/5... Socialt forum, Vingåker

MAJ

- 4..... Videokonferens, kamrattstöd
- 5-7..... Förbundsstyrelsemöte
- 25..... Folkkyrkerhetens dag
- 22-28..... Folkkyrkerhetens vecka

JUNI

- 1..... Videokonferens, kamrattstöd
- 27..... Förbundsstyrelsemöte
- 16..... Accent nr 4-5 ges ut
- 27/6-2/7... IOGT-NTO-rörelsens kongresser, Karlstad

JULI

- 6..... Videokonferens, kamrattstöd
- 2-9..... Almedalsveckan
- 25-31..... Stockholm Pride

AUGUSTI

- 3..... Videokonferens, Kamrattstöd
- 21-23..... Rörelsegemensam personalsamling
- 24-27..... IOGT-NTO strategidagar FS
- 31..... Sista ansökan till Oskar Franzéns Stipendiefond

SEPTEMBER

- 1..... Accent nr 6 ges ut
- 7..... Videokonferens, kamrattstöd
- 8-10..... Regional kurs-kurschelt
- 22-23..... Förbundsstyrelsemöte
- 23-24..... Samling för distriktsordförande och distriktsskassörer, Sthlm
- 29-30..... Engagemangskonferens
- 28/9-1/10... Bokmässan i Göteborg

OKTOBER

- Insamling Världens barn
- 1-31..... Engagemangsmånad
- 3..... International Drinking day
- 5..... Videokonferens, Kamrattstöd
- 6..... Accent nr 7 ges ut
- 20..... Sista anmälan till frågetävlingen Pumpen 2017

NOVEMBER

- 2..... Videokonferens, kamrattstöd
- 5..... IOGT-NTO fyller 138 år
- 10..... Accent nr 8 ges ut
- 12-14..... Verksamhetsforum, Tollare folkhögskola
- 20-21..... Förbundsstyrelsemöte

DECEMBER

- 1/12-6/1 ... Vit jul
- 1-31/12... Insamling till förmån för Vit jul
- 7..... Videokonferens, kamrattstöd
- 22..... Accent nr 9-10 ges ut

Läs artiklar som bara publiceras på nätet:

accentmagasin.se/bonus

PODD

Foto: Pierre Andersson

Cannabis. Sju amerikanska delstater röstade igenom liberalare cannabislagar i samband med presidentvalet i november. Accentpodden intervjuade Accents tidigare chefredaktör Pierre Andersson om vad det innebär för frågan i Sverige.

Se mer av Accent i sociala medier. Vi finns på Facebook, Twitter, Instagram, Youtube och Soundcloud.

Facebook: facebook.com/accentmagasin

Twitter: [@accentmag](https://twitter.com/accentmag)

Instagram: [@accentmag](https://www.instagram.com/accentmag)

Youtube: youtube.com/user/tidningenaccent

Soundcloud: soundcloud.com/accentmag

Andra saker på webben du inte vill missa

- Smaken av alkohol trigger beroende
- Oanvända alkobommar upprör MHF
- "Vinarbetarna lever som statare"
- RO kritiserar reklam för alkoglass
- Sju sätt som alkohol förstärker fattigdom på

ARTIKEL

Foto: Miguelb/flickrcc-by-2-0

Alkoholpolitisk konferens under falsk flagg

Vin- och spritleverantörer anordnade konferens om smuggling i Nordiska rådets namn. IOGT-NTO protesterade och menade att konferensen seglade under falsk flagg.

www.accentmagasin.se/bonus

ARTIKEL

Foto: Sofia Modigh

Fler än 80 församlingar alkoholcertifierade

Ett 80-tal församlingar uppfyller nu de kriterier som krävs för att bli alkoholcertifierade. På så sätt ska de bli mer inkluderande för barn, anhöriga och personer som brottas mot alkoholproblematik.

www.accentmagasin.se/bonus

Så mycket mer Accent – fast på internet

Visste du att Accent även finns på nätet?

På www.accentmagasin.se uppdaterar vi med nyheter varje dag. En del hamnar i tidningen, andra inte. Genom att gå in på www.accentmagasin.se/bonus kan du se några av de webbunika saker som vi tipsar om här på sidan.

Tipsa oss på Accent!

Finns det något du tycker vi borde skriva om? Har du andra idéer? Skriv till accent@iogt.se eller mejla direkt till vår digitalredaktör Jens Wingren: jens.wingren@iogt.se

Posttidning B

Accent, Box 12825

112 97 Stockholm

Ge barn och unga en tryggare jul

Snart är det jul igen och med den kommer också vår uppskattade och omskrivna kampanj Vit jul. För de 385 000 barn som växer upp med i en familj med riskbruk byts julglädjen ut till oro när helgen närmar sig. Med kampanjen Vit jul vill vi inspirera vuxna att ta en vit jul, fri från alkohol, för barnens skull samtidigt som vi anordnar aktiviteter från norr till söder för barn och unga som inte har lust att vara hemma över julen.

Vill du också bidra till att fler barn får en trygg och glad jul?

- Samla in ställningstaganden från människor som skriver under på att fira julhelgen utan alkohol.
- Arbeta ideellt med en julaktivitet på din ort.
- Ge ett bidrag för att stötta vår verksamhet.
- Bli aktivist på sociala medier.

Din insats gör skillnad!

Kampanjen pågår mellan 1 december 2016 och 8 januari 2017.